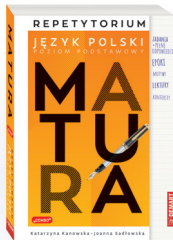

ARKUSZ 1

Język polski w użyciu + test historycznoliteracki

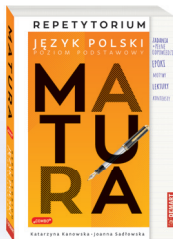

MATURA z DEMARTEM
JĘZYK POLSKI

Katarzyna Kanowska, Joanna Sadłowska

ARKUSZ 1

Język polski w użyciu

MATURA z DEMARTEM
JĘZYK POLSKI

JĘZYK POLSKI W UŻYCIU 2023/2024

ogólna charakterystyka testu

Za test
JĘZYK POLSKI
W UŻYCIU można
zdobyć **10 punktów**,
czyli **17%** ogólnej
punktacji przewidzianej
za **PISEMNA**
część egzaminu
maturalnego.

TEST:

- składa się z około **7 zadań**;
- zawiera dwa teksty na zbliżony temat oraz zadania dotyczące tych tekstów.

Teksty zawarte w tej części:

- mają charakter popularnonaukowy lub publicystyczny;
- podejmują różnorodną tematykę, traktują o zagadnieniach z różnych dziedzin życia, prezentują różne punkty widzenia dotyczące tego samego problemu lub ujmują dany temat z różnych perspektyw;
- łącznie liczą około 1 000 wyrazów.

JĘZYK POLSKI W UŻYCIU 2023/2024

Zadania w części 1.
**Język polski
w użyciu:**

- dotyczą poszczególnych tekstów zamieszczonych w arkuszu egzaminacyjnym, a także wymagają skonfrontowania tych tekstów;
- sprawdzają umiejętności z zakresu języka/retoryki (środków językowych);
- łączą wymagania z różnych obszarów podstawy programowej, np. rozumienie tekstu i zagadnienia językowe (np. środki retoryczne);
- mogą zawierać odniesienia do innych utworów (cytaty), wymagające zderzenia treści/przesłania cytatu z sensami zamieszczonego w arkuszu egzaminacyjnym tekstu lub tekstów.

JĘZYK POLSKI W UŻYCIU 2023/2024

Ważny element testu – NOTATKA SYNTETYZUJĄCA

Notatka
syntetyzująca
ukierunkowana tematycznie,
to forma zwięzłego
przedstawienia informacji
istotnych dla danego tekstu
lub tekstów, najczęściej
według podanego
tematu.

Za notatkę syntetyzującą możesz uzyskać **4 punkty**, w tym:

- **3 punkty** za treść;
- 1 punkt za poprawność językową, ortograficzną i interpunkcyjną (1 pkt za zapis poprawny językowo, dopuszczalne są 3 błędy).

Te **4 punkty** to aż **40%** oceny tej części egzaminu (w roku 2023/2024).

Uwaga uczniowie z dysfunkcjami

Jeśli masz stwierdzoną dysleksję i dysortografię, egzaminator nie będzie oceniał poprawności ortograficznej ani interpunkcyjnej Twojej notatki.

JĘZYK POLSKI W UŻYCIU 2023/2024

– wymagane umiejętności

Należy
świadomie odbierać
teksty kultury:

- czytać, analizować i interpretować [...] teksty kultury, a także dostrzegać ich wzajemną korespondencję;
- analizować strukturę tekstu: odczytywać jego sens, główną myśl, sposób prowadzenia wywodu oraz argumentację;
- przetwarzać i hierarchizować informacje z tekstów, np. publicystycznych, popularnonaukowych, naukowych;
- odczytywać informacje oraz przekazy jawne i ukryte.

JĘZYK POLSKI W UŻYCIU 2023/2024

– kryteria oceny testu i wskazówki techniczne

Za BŁĘDNE
uznaje się odpowiedzi
nieprecyzyjne,
niejednoznaczne,
niejasno
sformułowane:

- gdy do jednego polecenia podasz kilka odpowiedzi, z których jedna jest poprawna, a inne – błędne, **NIE OTRZYMASZ PUNKTÓW** za żadną z nich;

- jeżeli informacje zamieszczone w odpowiedzi (również te dodatkowe, a więc takie, które nie wynikają z treści polecenia) świadczą o zasadniczych brakach w rozumieniu omawianego

zagadnienia i zaprzeczają pozostałej części odpowiedzi stanowiącej prawidłowe rozwiązanie zadania, to za odpowiedź jako całość **OTRZYMASZ ZERO PUNKTÓW**;

- jeśli Twoja odpowiedź do zadania sprawdzającego znajomość problematyki i treści lektur obowiązkowych zawiera błędy rzeczowe, to **OTRZYMASZ ZERO PUNKTÓW**.

Każdy sposób
oznaczenia odpowiedzi
(podkreślenie, przekreślenie,
zakreślenie, obwiedzenie itd.)
jest uznawany za wybór tej
odpowiedzi, pod warunkiem,
że jest konsekwentnie
stosowany w całym
arkuszu.

JĘZYK POLSKI W UŻYCIU 2023/2024

Rady dla uczniów
– rozwiązywanie
testu

1. Przeczytaj pytania.
2. Przeczytaj **UWAŻNIE** oba teksty, podkreślając ważniejsze fragmenty.
3. **ZASTANÓW SIĘ**, o czym dla Ciebie są teksty, jaką główną myśl przekazują ZANIM przystąpisz do rozwiązywania zadań.
4. Podkreśl w kolejnych zadaniach czynności, jakie masz wykonać, możesz je ponumerować.
5. Odpowiedz na pytania: **zwięźle, logicznie, jasno**, tak byś nie musiał(a) tłumaczyć, co miałeś(-łaś) na myśli.
6. Każde rzetelnie wykonane zadanie przybliży Cię do napisania notatki syntetyzującej – zbierasz myśli, które już wyraziłeś(-łaś).

JĘZYK POLSKI W UŻYCIU 2023/2024

NOTATKA SYNTETYZUJĄCA.

Czym jest? Jakie ma elementy? Jak ją napisać?

Notatka
powinna być:

- **rzeczowa:** zgodna z treścią obu tekstów;
- **zwięzła:** licząca od 60 do 90 wyrazów;
- **spójna:** składająca się z logicznie powiązanych ze sobą zdań – sformułowana własnymi słowami: należy stosować m.in. parafrazę, uogólnienie treści, synonimy;
- **napisana tekstem ciągłym;**
- **poprawna:** językowo, ortograficznie i interpunkcyjnie.

JĘZYK POLSKI W UŻYCIU 2023/2024

NOTATKA SYNTETYZUJĄCA. Przygotowania przed pisaniem

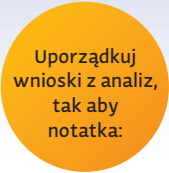
Zanim
zacznieś
pisanie notatki
syntetyzującej:

- **przeanalizuj temat** notatki określony w zadaniu egzaminacyjnym; przykładowy temat (matura 2023):
Na podstawie obu tekstów napisz notatkę syntetyzującą na temat: skutki masowej turystyki. Twoja wypowiedź powinna liczyć 60–90 wyrazów;
- **uważnie przeczytaj oba teksty** zamieszczone w arkuszu egzaminacyjnym, aby wybrać informacje kluczowe dla realizacji tematu notatki;
- **dokonaj syntezy wybranych informacji**, tak aby określić stanowisko autora każdego tekstu względem zagadnienia określonego w temacie notatki;
- **porównaj stanowiska autorów obu tekstów** pod kątem np. aspektów zagadnienia określonego w temacie notatki, które porusza każdy z autorów, punktów wspólnych i/lub rozbieżnych w stanowiskach obu autorów.

JĘZYK POLSKI W UŻYCIU 2023/2024

NOTATKA SYNTETYZUJĄCA.

Jak ją napisać?

Uporządkuj
wnioski z analiz,
tak aby
notatka:

- **w syntetyczny sposób przedstawiała stanowiska obu autorów** dotyczące zagadnienia określonego w temacie notatki, wskazując – zgodnie z treścią tekstów – na podobieństwa i/lub różnice pomiędzy tymi stanowiskami, oraz
- **zawierała ogólne stwierdzenie** na temat tego, **w jaki sposób oba teksty dotyczą/odnoszą się do tematu** notatki wskazanego w zadaniu egzaminacyjnym.

JĘZYK POLSKI W UŻYCIU 2023/2024

NOTATKA SYNTETYZUJĄCA.

Podsumowanie

1. Napisz, **co jest tematem** obu tekstów (patrz polecenie!).
2. Wskaż, **co na ten temat mówi jeden autor**.
3. Wskaż, **co mówi drugi**.
4. Napisz, jakie mają **punkty wspólne**, a co ich różni.
5. Ewentualnie: **podsumuj**.

JĘZYK POLSKI W UŻYCIU 2023/2024

NOTATKA SYNTETYZUJĄCA. Przydatne zwroty

Napisz,
czego teksty
dotyczą.

Autorzy obu tekstów poruszyli zagadnienie... / W obu artykułach poruszono temat... / Tematem obu artykułów jest... / W obu tekstach ukazano... / W obu tekstach przedstawiono odmienne poglądy na...

Porównaj
stanowiska autorów:
wskaż, co mówi jeden,
a co drugi, co jest sta-
nowiskiem wspólnym,
a co ich różni.

Autor pierwszego artykułu uważa, że... / Swój pogląd uzasadnia...
Autor drugiego artykułu zgadza się z twórcą pierwszego tekstu /
ma przeciwne zdanie niż...

Pierwszy autor przyznaje, że... Podobnie/przeciwnie twierdzi
drugi z autorów... / Zdaniem autorki pierwszego artykułu... /
Obaj autorzy są zgodni, że... / Stanowiska obu autorów wobec
podjętego tematu są odmienne...

Ewentualnie
podsumuj.

Autorzy postulują... / Autorzy obu tekstów są zdania, że... / W obu
artykułach uzasadniono... / Autorzy artykułów są przekonani...

Treść podsumowania będzie różnić się w zależności od tematu.

JĘZYK POLSKI W UŻYCIU 2023/2024

NOTATKA SYNTETYZUJĄCA. Sprawdzamy

W ramach
autokorekty
sprawdź,
czy Twoja
notatka:

1. **Przedstawia** stanowisko każdego autora

- Czy notatka przedstawia stanowisko każdego autora względem zagadnienia określonego w temacie? TAK NIE
- Czy poziom uogólnienia jest odpowiedni, tj. nie ma zbędnych szczegółów, dygresji, przykładów czy powtórzeń? TAK NIE

2. **Zestawia** stanowiska obu autorów

- Czy w notatce zestawiono stanowiska obu autorów? TAK NIE
- Czy poprawnie wskazano punkty wspólne / rozbieżne / różnorodność aspektów zagadnienia? TAK NIE

3. **Jest** spójna

- Czy notatka stanowi logiczną i zorganizowaną całość? TAK NIE
- Czy notatka ma braki w spójności, np. stwierdzasz, że są rozbieżności, nawet wskazujesz czego dotyczą, ale nie wyjaśniasz na czym polegają? TAK NIE

4. **Ma właściwą** długość – Czy notatka zawiera od 60 do 90 wyrazów? TAK NIE

Test **JĘZYK POLSKI W UŻYCIU 2023/2024**

Jak przygotować się z *Repetytorium* i *Zadaniami*?

Test *JĘZYK POLSKI W UŻYCIU*

(arkusz maturalny 2023
+ arkusze pokazowe)

JĘZYK POLSKI ARKUSZ 1

Poziom podstawowy Część 1. i 2.

Symbol arkusza
MPOP-P1-**100**-2305

DATA: **4 maja 2023 r.**

GODZINA ROZPOCZĘCIA: **9:00**

CZAS TRWANIA: **240 minut**

(łącznie na napisanie części 1., 2. i 3.)

ŁĄCZNA LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA ZA CZĘŚĆ 1. i 2.: **25**

WYPEŁNIA ZESPÓŁ
NADZORUJĄCY

Uprawnienia zdającego do:
☐ dostosowania
zasad oceniania.

JĘZYK POLSKI 1

Poziom podstawowy Część 1. i 2.

TEST DIAGNOSTYCZNY

Symbol arkusza
MPOP-P1-**100**-2212

DATA: **12 grudnia 2022 r.**

GODZINA ROZPOCZĘCIA: **9:00**

CZAS TRWANIA: **240 minut**

(łącznie na napisanie części 1., 2. i 3.)

ŁĄCZNA LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA ZA CZĘŚĆ 1. i 2.: **25**

WYPEŁNIA ZESPÓŁ
NADZORUJĄCY

Uprawnienia zdającego do:
☐ dostosowania
zasad oceniania.

EGZAMIN MATURALNY Z JĘZYKA POLSKIEGO POZIOM PODSTAWOWY

ARKUSZ POKAZOWY

TEST *JĘZYK POLSKI W UŻYCIU* TEST HISTORYCZNOLITERACKI

TERMIN: **4 marca 2022 r.**

CZAS PRACY: **240 minut** (łącznie na napisanie testów i wypracowania)

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA ZA TEST *JĘZYK POLSKI W UŻYCIU*: **10**

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA ZA TEST HISTORYCZNOLITERACKI: **15**

WYPEŁNIA ZESPÓŁ
NADZORUJĄCY

Uprawnienia zdającego do:
☐ dostosowania
zasad oceniania.

JĘZYK POLSKI W UŻYCIU

Teksty użytkowe i ich źródła

– przykłady z arkusza maturalnego 2023 i opracowań CKE

Walter Isaacson, **Leonardo da Vinci**, na podstawie: Walter Isaacson, *Leonardo da Vinci*, tłum. Michał Strąkow, Kraków 2019.

Hugo Steinhaus, **Drogi matematyki stosowanej**, na podstawie: Hugo Steinhaus, *Drogi matematyki stosowanej*, [w:] tenże, *Między duchem a materią pośredniczy matematyka*, Wrocław 2000.

Justyna Olko, **Różnorodność językowa a bioróżnorodność**, na podstawie: Justyna Olko, *Zagrożone języki – wyzwania nauki zaangażowanej. Wykład inauguracyjny wygłoszony na Uniwersytecie Warszawskim*, [w:] Instytut Problemów Współczesnej Cywilizacji im. Marka Dietricha, *Wykłady inaugurujące rok akademicki 2015/2016*, Warszawa 2016.

Katarzyna Kutylowska, **Europa wielojęzyczna**, na podstawie: Katarzyna Kutylowska, *Europa wielojęzyczna*, [w:] *Polityka językowa w Europie. Raport analityczny*, red. Magdalena Szpotowicz, Warszawa 2013.

Agnieszka Krzemińska, **Po co człowiekowi czasowa zmiana miejsca**, na podstawie: Agnieszka Krzemińska, *Podróż jak prozak. Po co człowiekowi czasowa zmiana miejsca*, „Ja. My. Oni. Poradnik Psychologiczny «Polityki»”, t. 33, 01/2019.

Olga Stanisławska, **Sens podróżowania**, na podstawie: Olga Stanisławska, *Sens podróżowania. Przestroga*, „Tygodnik Powszechny”, wydanie specjalne, nr 3–4/2020.

JĘZYK POLSKI W UŻYCIU

Typy poleceń w zadaniach

Na przykładzie ...wyjaśnij, na czym polegał „dialog między ... a”, który artysta stosował w swojej pracy. – **wyjaśnianie czegoś na podstawie tekstu**

Jaki stosunek do miał Leonardo da Vinci, a jaki –..... , o których pisze Hugo Steinhaus? Odpowiedź uzasadnij, odwołując się do obu tekstów. – **szukanie informacji w tekście**

Wyjaśnij, na czym polega **ironia** zastosowana przez w ostatnim zdaniu pierwszego akapitu.

Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń odnoszących się do wskazanych tekstów.

Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Sformułuj wniosek dotyczący relacji pomiędzy, wynikający z przytoczonych w tekście ... danych liczbowych dotyczących – **formułowanie wniosków**

Zgodnie z tekstem , z dokumentów dotyczących wynika przekonanie o

Czy w akapicie 1. i 2. tego tekstu wyrażono sceptyczny czy entuzjastyczny stosunek do tego przekonania? W uzasadnieniu **uwzględnij również środki językowe zastosowane przez autorkę.**

JĘZYK POLSKI W UŻYCIU

ZADANIA wydawnictwa Demart

W zadaniach znajdziesz:

- teksty filozoficzne, wypowiedzi popkulturowe, recenzje, fragmenty programów teatralnych i wydarzeń kulturalnych, fragmenty artykułów prasowych, wykładów, opisy wydarzeń w prasie, definicje encyklopedyczne, słownikowe, opinie badaczy – jednak w większości odnoszące się do epok, twórców lub lektur;
- różne polecenia m.in.: wskaż, wypisz, nazwij, rozstrzygnij, opisz coś na tle, w kontekście, zestaw, porównaj.

Wykonuj te zadania po kolei, wtedy na pewno przećwiczysz wszelkie potrzebne umiejętności, znajdziesz wszystkie typy poleceń.

Pamiętaj, że **nie da się całkowicie osobno uczyć** ani ćwiczyć umiejętności **do części Język polski w użyciu**. Warto **trenować epokami**, ponieważ od razu poznajesz kontekst. Do tego cały czas powtarzasz lektury.

JĘZYK POLSKI W UŻYCIU

Przykłady zadań z... ZADAŃ wydawnictwa Demart

Zadania

podobnego typu m.in.:

zad. 24, s. 27; zad. 16, s. 46;
zad. 8, s. 246; zad. 10, s. 74;
zad. 106, s. 140; zad. 2, s. 189;
zad. 31, s. 203.

zad. 15, s. 45

ZADANIE 15.

Zapoznaj się z fragmentami wstępu Leopolda Staffa do polskiego przekładu *Kwiatków św. Franciszka z Asyżu* i rozstrzygnij, z jakim średniowiecznym wyobrażeniem polemizuje franciszkanizm.

(...) znaczenie świętego Franciszka dla dziejów duszy i sztuki ludzkiej wychodzi daleko poza sferę zakresloną otokiem jego aureoli świętego i cudotwórcy. (...) Nie był ascetą w okrutnym tego słowa znaczeniu. Smutnej i niepokieszonej klątwie, rzuconej przez zagorzałców na najgłębszy akt życia, przeciwstawił błogosławieństwo dane stworzeniom: plódrzcie i mnożcie się. Prosta i naturalna czystość jego serca miała głębokie i błogosławiające zrozumienie dla związków ludzi i zwierząt. Życie c a ł e było dlań święte. (...) Nie miał też nic wspólnego z zacieklymi pogromcami ciała. Najsurowiej przeciwny chutnym głodom ciała i dogadzania ich pokusom. widział w nim twór Boży, odbłask piękności natury.

Leopold Staff, Wstęp do polskiego przekładu *Kwiatków św. Franciszka z Asyżu* (fragm.)

ZADANIE 20.

Biorąc pod uwagę podany fragment *Trenu IX* oraz odwołując się do całości utworu, udowodnij, że zawiera on ironię. Ironia to sprzeczność między intencją a realizacją, a więc pozornie coś akceptujemy, w istocie zaś negujemy.

Kupić by cię, mądrości, za drogie pieniądze,
Która (jeśli prawdziwie mienią) wszystkie żądze,
Wszystki ludzkie frasunki umiesz wykorzenieć,
A człowieka tylko nie w anioła odmienić,
Który nie wie, co boleść, frasunku nie czuje,
Złym przygodom nie podległ, strachom nie hołduje.
(...)
Jan Kochanowski, *Tren IX* (fragm.)

zad. 20, s. 62

JĘZYK POLSKI W UŻYCIU

Przykłady zadań z... ZADAŃ wydawnictwa Demart

ZADANIE 1.

Przeczytaj definicje oświecenia Franciszka Salezego Jezierskiego, publicysty i działacza społeczno-oświatowego okresu oświecenia, oraz Immanuela Kanta, niemieckiego filozofa oświeceniowego. Następnie wykonaj polecenia.

Rozumieniem tego słowa znaczy się w ciemności powrót widoku ognia; i tak oświecenie miasta, ulicy, sieni, sal, domu. Od tego wyrazu zrobiono przenośne znaczenie oświecenia do rozumu ludzkiego, gdzie prawda ma być jak ogień, a poznawanie prawdy tak jak światło ognia; przez to nazywają wiek nasz dzisiejszy wiekiem oświeconym, że i pojęcie prawdy większe nastąpi między ludźmi, i zmniejszenie przesądów.

Franciszek Salezy Jezierski, *Wybór pism*

Oświeceniem nazywamy wyjście człowieka z niepełnoletności, w którą popadł z własnej winy. Niepełnoletność to niezdolność człowieka do posługiwania się swym własnym rozumem, bez obcego kierownictwa. Zawinioną jest ta niepełnoletność wtedy, kiedy przyczyną jej jest nie brak rozumu, lecz decyzji i odwagi posługiwania się nim bez obcego kierownictwa. Sapere aude! Miej odwagę posługiwać się swym własnym rozumem – tak oto brzmi hasło oświecenia.

(...) Do wejścia na drogę oświecenia nie potrzeba niczego prócz wolności: i to wolności najniezgodniejszej spośród wszystkiego, co można nazwać wolnością, mianowicie wolności czynienia wszechstronnego, publicznego użytku ze swego rozumu. Immanuel Kant, *Co to jest oświecenie?*, przeł. Adam Landman [w:] Tadeusz Kroński, *Kant*

- a) Wypisz metafory rozumu, jakimi posługują się obaj autorzy, i napisz, co je łączy.
b) Wyjaśnij, w jaki sposób Kant rozumie wolność.

zad. 1, s. 102

ZADANIE 3.

Przeczytaj fragmenty poematu Norwida *Promethidion* oraz wypowiedzi prof. Józefa Tischnera, a następnie rozstrzygnij, czy obaj autorzy podobnie postrzegają rolę piękna. Uzasadnij.

(...)
Bo nie jest *światło*, by pod korcem stało,
Ani *sól ziemi* do przypraw kuchennych,
Bo piękno na to jest, by zachwycalo
Do pracy, praca, by się zmartwychwstało.
(...)

Cyprian Kamil Norwid, *Promethidion* (fragm.)

Piękno – nazywane niekiedy „formą” – jest jak światło dzieła sztuki. Piękno świeci, dokonując jedynej w swoim rodzaju syntezy prawdy i dobra. Piękno skupia nasze spojrzenia, kieruje uwagę, daje do widzenia i do myślenia. Istotą piękna jest – odświeżać i obiecywać odświeżanie. Piękno odświeża prawdę. Zaś prawda jest prawdą o tym, co dobre. Dzieło sztuki to synteza tych trzech wartości. Ono mówi – mówi sobą.

Józef Tischner, *Sztuka* [w:] *Etyka solidarności oraz Homo sovieticus*

zad. 3, s. 153

JĘZYK POLSKI W UŻYCIU

Przykłady zadań z... ZADAŃ wydawnictwa Demart

ZADANIE 35.

Przeanalizuj wypowiedź księcia Janusza Radziwiłła i rozstrzygnij, w jaki sposób chciał wpłynąć na odbiorcę. Jakich zabiegów użył? Nazwij je.

- Dokąd wasza książęca mość dążyysz?... Czego chcesz?...
- Chcę... korony! – zakrzyknął Radziwiłł.
- Jezus Maria!...

Nastąpiła chwila głuchej ciszy – jeno puszczyk na wieży zamkowej począł się śmiać przeraźliwie.
– Słuchaj – rzekł książę – czas powiedzieć ci wszystko... Rzeczpospolita ginie... i zginąć musi. Nie masz dla niej na ziemi ratunku. Chodzi o to, by naprzód ten kraj, tę naszą ojczyznę bliższą, ocalić z rozbicia... a potem... potem wszystko odrodzić z popiołów, jako się feniks odradza... Ja to uczynię... i tę koronę, której chcę, włożę jako ciężar na głowę, by z onej wielkiej mogiły żył nowy kraj Szwedom, aby ich orężem drugiego nieprzyjaciela pohamować, wyzeńąć go z granic, odzyskać, co stracone, i w jego własnej stolicy mieczem traktat wymusić... Słyszysz ty mnie? Ale w onej skalistej, głodnej Szwecji nie masz dość ludzi, dość sił, dość szabel, aby tę niezmierną Rzeczpospolitą zagarnąć. (...) I Karol Gustaw wie o tym dobrze, i nie chce, i nie może zagarnąć całej Rzeczypospolitej... Zajmie Prusy Królewskie, część Wielkopolski co najwięcej – i tym się będzie kontentował. Ale aby owymi nabytkami mógł na przyszłe czasy bezpiecznie władać, musi sojusz Korony z nami zerwać, bo inaczej nie osiedlaby się w tamtych prowincjach. Cóż się więc stanie z tym krajem? Komu go oddadzą? Oto, jeśli ja odrzucę tę koronę, którą mi Bóg i fortuna na głowę kładą, tedy oddadzą go temu, kto go w tej chwili istotnie opanował... (...) Chyba, że ja koronę odrzucę, wówczas musi tak być... Zali więc mam prawo ją odrzucić? Zali mogę pozwolić, aby stało się to, co ostatnią zgubą grozi? Po raz dziesiąty i setny pytam: gdzie inny środek ratunku? Niech się więc dzieje wola boża! Biorę ten ciężar na ramiona. Szwedzi są za mną, elektor, nasz krewny, pomoc przyrzeka. Uwolnię kraj od wojny! Od zwycięstw i rozszerzenia granic rozpocznę panowanie domu mego. Zakwitnie spokój i pomyślność, ognie nie będą palić wsi i miast. Tak będzie i tak być musi... Tak mi dopomóż Bóg i święty Krzyż – bo czuję w sobie siłę i moc z nieba mi daną, bo chcę szczęścia tej krainy, bo nie tu jeszcze koniec moich zamysłów... I na te światła niebieskie przysięgam, na te drgające gwiazdy, że niech jeno sił i zdrowia mi starczy, a cały ten gmach walący się dzisiaj odbuduję na nowo i potężniejszym niż dotąd go uczynię.

Ogień bil ze źrenic i oczu księcia i całą jego postać otaczał jakiś blask niezwykły.

zad. 35, s. 204

JĘZYK POLSKI W UŻYCIU

Przykłady zadań z... ZADAŃ wydawnictwa Demart

ZADANIE 37. 11

Przeczytaj fragment wypowiedzi Witolda Gombrowicza i wykonaj polecenia.

Czytam Sienkiewicza. Dręcząca lektura. Mówimy: to dosyć kiepskie, i czytamy dalej. Powiadamy: ależ to taniocza – i nie możemy się oderwać. Wykrzykujemy: nieznośna opera! i czytamy w dalszym ciągu, urzeczeni. Potężny geniusz! – i nigdy chyba nie było tak pierwszorzędnego pisarza drugorzędnego. To Homer drugiej kategorii, to Dumas ojciec pierwszej klasy. Trudno też w dziejach literatury o przykład podobnego oczarowania narodu, bardziej magicznego wpływu na wyobraźnię mas. Sienkiewicz, ten magik, ten uwodzący, wsadził nam w głowy Kmicica wraz z Wołodyjowskim oraz panem Hetmanem Wielkim i zakorkował je. Odtąd nic innego Polakowi nie mogło naprawdę się podobać, nic antysienkiewiczowskiego, nic asienkiewiczowskiego. To zaspuntowanie naszej wyobraźni sprawiło, że wiek nasz przeżywalimy jak na innej planecie i nie-spyła on wszystko, czego się dotknie (...). [Sienkiewicz] jest to bowiem geniusz „łatwej urody”. Z przerażającą skutecznością. Lecz zabawa nie byłaby, sama przez się, taka zła, bo nigdzie nie jest powiedziane, że nie wolno się bawić, kokietować, marzyć... gdyby ta igraszka wartościami nie przybierała pozorów kultu wartości.

Witold Gombrowicz, *Dziennik* 1953

- Nazwij środek stylistyczny zastosowany w pierwszym zdaniu.
- Rozstrzygnij, czemu służą paradoksy z pierwszego akapitu.
- Wyjaśnij określenie „pierwszorządny pisarz drugorzędny”.
- Wyjaśnij, co kryje się w określeniach „Homer drugiej kategorii”, „Dumas ojciec pierwszej klasy”.
- Zdecyduj, czy określenia „antysienkiewiczowskie” i „asienkiewiczowskie” są wobec siebie synonimiczne.
- Zapisać, jaka zasada ortograficzna reguluje pisownię słowa „antysienkiewiczowskie”.
- Na podstawie całości tekstu wyjaśnij stosunek Gombrowicza do autora *Trylogii*.

zad. 37, s. 205

Zadania
podobnego typu m.in.:
zad. 42, s. 206; zad. 12, s. 232;
zad. 24, s. 249; zad. 6, s. 275;
zad. 7, s. 276; zad. 14, s. 279;
zad. 33, s. 288.

jedno
zadanie i wiele
poleceń

JĘZYK POLSKI W UŻYCIU

Przykłady zadań z... ZADAŃ wydawnictwa Demart

ZADANIE 41.

Przeczytaj fragment rozprawy Augusta Comte'a pt. *Metoda pozytywna w szesnastu wykładach*, następnie odnajdź w wierszu *Do młodych Adama Asnyka* fragmenty o podobnej wymowie i skomentuj je.

Istota i znaczenie metody pozytywnej
(...) każda dziedzina naszej wiedzy przechodzi kolejno przez trzy stadia teoretyczne: stadium teologiczne albo fikcyjne, stadium metafizyczne albo abstrakcyjne, stadium naukowe albo pozytywne. Innymi słowy, umysł ludzki posługuje się kolejno w każdym swym badaniu trzema metodami filozofowania, które różnią się między sobą, a nawet przeciwstawiają się sobie: zrazu metodą teologiczną, w dalszym ciągu metodą metafizyczną i wreszcie metodą pozytywną. Pierwsza jest punktem wyjścia inteligencji, trzecia jej stanem stałym i ostatecznym; przeznaczeniem drugiej jest służyć za przejście. (...)

W stadium teologicznym umysł ludzki, skierowując swe badania na wewnętrzną naturę rzeczy, na pierwsze przyczyny i przyczyny celowe wszystkich oddziaływań, którym podlega, jednym słowem, dążąc do poznania absolutnego, przedstawia sobie zjawiska, jako będące wytworem działania czynników nadprzyrodzonych, mniej lub bardziej licznych, których interwencja tłumaczy wszystkie pozorne anomalie wszechświata.

W stadium metafizycznym, które jest jedynie modyfikacją pierwszego, czynniki nadprzyrodzone są zastąpione przez siły abstrakcyjne, czyli byty, które mają przysługiwać rozmaitym przedmiotom występującym w świecie i uważanym za zdolne do wywoływania wszystkich dostrzeżonych zjawisk: wyjaśnianie tych zjawisk polega wówczas na wyznaczaniu dla każdego odpowiedniego bytu.

W stadium pozytywnym, wreszcie, uznajemy za niemożliwe uzyskiwanie pojęć absolutnych; wyrzekamy się badania pochodzenia i przyczynienia wszechświata oraz poznawania wewnętrznych przyczyn zjawisk; usiłujemy natomiast wykrywać ich prawa, to znaczy ich stosunki, następstwa i podobieństwa, posługując się łącznie rozumowaniem i obserwacją. Tłumaczenie faktów staje się jedynie ustalaniem związków pomiędzy poszczególnymi zjawiskami i pewnymi faktami ogólnymi, których ilość dzięki postępowi nauk dąży do zmniejszania się.

August Comte, *Metoda pozytywna w szesnastu wykładach*, przeł. Wanda Wojciechowska

zad. 41, s. 206

JĘZYK POLSKI W UŻYCIU

Przykłady zadań z... ZADAŃ wydawnictwa Demart

ZADANIE 23.

Wyjaśnij symbolikę wskazanych przedmiotów z *Wesela* – w kontekście dramatu.

Symbol	Znaczenie
złota podkowa	
czapka z pawim piórem	
wieniec dożynkowy wiszący nad oknem	
kaduceusz	

ZADANIE 24. II

Przeczytaj fragment książki o *Weselu* Franciszka Ziejki i porównaj opinię historyka literatury z zacytowaną przez niego wypowiedzią Rudolfa Starzewskiego. Co wspólnego odnajdujesz w tych wypowiedziach? Wyjaśnij ich sens.

Po premierze *Wesela* w dniu 16 marca 1901 r. Rudolf Starzewski pisał na łamach „Czasu”: „niezwykłe to gody” – za izbę mają całą Polskę. Trwa to weselo przeszło wiek. (...) Artystyczna struktura dramatu Wyspiańskiego sprawia, że ukazuje się nam ono jako swoiste magiczne zwierciadło, w którym odbija się „cała Polska”, jej współczesność, ale i jej historia.
Franciszek Ziejka, *Magia „Wesela”*

zad. 23, s. 236

ZADANIE 22. II

Przeczytaj fragment wypowiedzi prasowej z „Trybuny Ludu” (dziennik społeczno-polityczny wydawany w Warszawie w latach 1948–1990, organ prasowy Komitetu Centralnego PZPR) na temat wizyty papieża Jana Pawła II w ojczyźnie. Wskaż, na czym polegała zastosowana w tekście manipulacja językowa.

Udając się na Jasną Górę, papież przejeżdżał obok Pomnika Wdzięczności, wzniesionego przez mieszkańców Częstochowy za ocalenie miasta przez Armię Radziecką w roku 1945.
cyt. za: Michał Głowiński, *Nowomowa po polsku*

zad. 22, s. 286

JĘZYK POLSKI W UŻYCIU

Przykłady zadań z... ZADAŃ wydawnictwa Demart

ZADANIE 46.

Przeczytaj fragmenty *Wyznań św. Augustyna* poświęcone pamięci, następnie porównaj je z fragmentem opowiadania Andrzeja Stasiuka i rozstrzygnij, czy rola pamięci w obu tekstach jest taka sama, czy różni się. Sformułuj tezę na temat roli pamięci.

Oto dochodzę do rozległych pól, do przestronnego pałacu mojej pamięci, gdzie się przechowują niezliczone obrazy najróżniejszych rzeczy, przyniesione przez zmysły. Tam się odkłada też to, co sobie wyobrażamy (...), jak też inne rzeczy, które oddajemy tam na przechowanie, by trwały, dopóki ich nie wchłonie i nie pogrzebie zapomnienie. (...)

Tam czeka na mnie w każdej chwili i niebo, i ziemia, i morze (...). Tam i siebie samego spotykam i przypominam sobie, co kiedy i gdzie robiłem. (...)

Wielka jest potęga pamięci. Trwogą przejmuję, Boże mój, to niezgłębione, nieskończone bogactwo. (...) Na polach mojej pamięci, w pieczarach jej niezliczonych i przepaściach – bezmierne, nie do policzenia mnóstwo rzeczy najróżniejszych (...). Taka jest siła pamięci, taka jest siła życia w człowieku żyjącym – chociaż jest on śmiertelny.

św. Augustyn, *Wyznania*, księga dziesiąta (fragm.), przeł. Zygmunt Kubiak

Szedłem później obok wozu, a stary człowiek wskazywał miejsca, gdzie stały domy, wymieniał imiona, opowiadał okruchy jakichś zdarzeń. Jechał przez wieś, która istniała w jego pamięci. Ani czas, ani ogień, ani kruchość nie miały do niej dostępu. W końcu, na pożegnanie, uśmiechnął się trochę kpiąco. Jego twarz przypominała zwzarzone mrozem jabłko. I powiedział z prawie wesołym błyskiem w oku: – No, właściwie to można by już umierać.

Andrzej Stasiuk, *Miejsce* (fragm.)

cechy
wspólne
i różnice

zad. 46, s. 291

JĘZYK POLSKI W UŻYCIU

trenujących umiejętność pisania

NOTATKI SYNTETYZUJĄCEJ

bardzo
typowe zadanie
kształtujące umiejętność
pisania notatki
syntetyzującej;
także
zad. 1, s. 72

ZADANIE 8.

Przeczytaj fragmenty tekstu współczesnego filozofa Leszka Kołakowskiego (1927–2009) *O młodości*, następnie w kilku zdaniach sformułuj jego główną myśl.

Młodość, jak wiadomo, nie jest szczególną zasługą, nie jest także pomyślnym przypadkiem. Z tych, co młodzi już nie są, większość była kiedyś młoda – zapamiętajmy sobie tę rewelację. Młodość nie jest także czymś, co można sobie zdobyć, zaskarbić, odzyskać, chociaż przywracanie młodości jest celem różnych zabiegów. Niepodobna też młodości dokładnie zdefiniować przez liczbę lat, zależy to bowiem od kulturalnego kontekstu; (...) Niemniej młodość uchodzi za stan nadzwyczaj pożądaný, chociaż albo ten stan po prostu jest, albo jest nieosiągalny; nie ma nic trzeciego. Kult młodości jest nadzwyczajnie rozpowszechniony i wolno zapytać: dlaczego? Najoczywistsze odpowiedzi nie są całkiem przekonujące. Pewnie, że – statystycznie rzecz biorąc – ludzie młodzi są zdrowsi, fizycznie sprawniejsi i nie cierpią różnych dolegliwości częstych w starszym wieku i że kobieta na ogół woli być ładna i atrakcyjna aniżeli pomarszczona i zgarbiona. Młodzi ludzie, z drugiej strony, łatwiej i częściej są ofiarami wypadków samochodowych i innych; oni też głównie na wojnach giną. Młodzi ludzie są także nieuchronnie głupszy, przy czym nie chodzi o zasób informacyjny ani nawet o inteligencję – trafiają się przecież geniusze wśród młodzieży – ale o to, że na ogół w młodości nie jesteśmy zdolni rozważać w każdej sprawie jej „drugiej strony”; dostrzegać dwuznaczności wszystkich ludzkich sytuacji, widzieć racji przeciwnych tym, za którymi się opowiadamy. Zdolność taka, jeśli w ogóle przyjdzie, przychodzi z wiekiem (nie raz nie przychodzi nigdy) i choć jest objawem mądrzenia, osłabia naszą zdolność do działania i inicjatywy. Hamuje naszą stanowczość, ukazuje nam ograniczoną siłę naszych racji, łatwo rodzi niepewność. Ludzie młodzi są dlatego wiedzeni przez jakby instynktowną, jakby bezwiedną zdolność do zanurzania się bez namysłu w różne przedsięwzięcia ryzykowne, wchodzą w koleiny nie wypróbowane albo bez widocznych ujęć, nie przejmują się niejasnościami swoich zaangażowań. Jakoż są główną siłą przewrotów, wybuchów społecznych, rewolucji, przy czym w sprawach zarówno dobrych, jak złych, bo chociaż często szlachetne porywy nimi kierują, to z drugiej strony – bywają ofiarami nieodrzecznych i niebezpiecznych ideologii, iluzji i ruchów. Rewolucje są na ogół dziełem młodych, a rewolucje bywają rozmaite. (...) Z drugiej strony – nie byłoby dobrze, gdyby świat składał się z ludzi powyżej 30, a tym bardziej 40 lat, wtedy bowiem groziłaby nam stagnacja, niezdolność do ryzyka, brak ochoty do poświęcania się w imię niepewnych zamiarów. Głupota młodzieży bywa zacinem dobrych przemian.

Młodzi ludzie są źródłem energii w różnych procesach społecznych, zazwyczaj jednak ulegają ideom opracowywanym przez starsze generacje i właśnie te starsze są odpowiedzialne za dobre albo złe wyniki przedsięwzięć, którym patronują, a którym młodzi ludzie nadają dynamizm (wyniki jednakowoż często są nieprzewidywalne) (...).

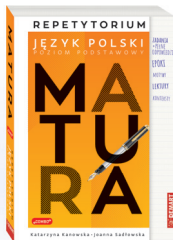
Leszek Kołakowski, *O młodości* [w:] tegoż, *Mini-wykłady o maxi-sprawach*

zad. 8, s. 118

ARKUSZ 1

test historycznoliteracki

MATURA z DEMARTEM
JĘZYK POLSKI

TEST HISTORYCZNOLITERACKI 2023/2024

ogólna charakterystyka

Za TEST
HISTORYCZNOLITERACKI
możesz zdobyć 15 punktów,
czyli 25% ogólnej punktacji
przewidzianej za PISEMNĄ
część egzaminu
maturalnego.

TEST:

- składa się z 6-15 zadań;
- w mniejszym stopniu sprawdza Twoją wiedzę faktograficzną, a w większym umiejętność jej funkcjonalnego wykorzystania (w szczególności do interpretacji tekstów).

Zwróć uwagę na wiadomości dotyczące XIX w.
(szczególnie w latach 2023 i 24).

TEST HISTORYCZNOLITERACKI 2023/2024

punktacja za zadania do epok literackich

Na teście historycznoliterackim na egzaminie w 2024 r. zadania odnoszące się do epok literackich podzielono na trzy bloki czasowe. Przewidziano dla nich punktację podaną w tabeli.

Bloki epok literackich	Maksymalna liczba punktów
starożytność (antykwizm i Biblia), średniowiecze, renesans, barok, oświecenie	5 punktów
romantyzm, pozytywizm, Młoda Polska	6 punktów
dwudziestolecie międzywojenne, literatura wojny i okupacji, literatura współczesna (od 1945 r., w tym krajowa i emigracyjna)	4 punkty
OGÓŁEM	15 punktów

TEST HISTORYCZNOLITERACKI 2023/2024

wymagania egzaminacyjne

- periodyzacja literatury;
- konwencje literackie (fantastyczna, symboliczna, mimetyczna, realistyczna, naturalistyczna, groteskowa);
- gatunki: epos, oda, tragedia antyczna, psalm, kronika, satyra, sielanka, ballada, dramat romantyczny, powieść poetycka, odmiany powieści i dramatu;
- środki stylistyczne: oksymoron, peryfraz, hiperbola, homonimia, paradoks, antyteza, paralelizm, wyliczenie, elipsa, przerzutnia (+ funkcje);
- **znajomość i zrozumienie treści lektur obowiązkowych;**
- sposoby kreowania świata przedstawionego (fabuła, narracja, sytuacja liryczna);
- stylizacje;
- znajomość podstawowych motywów literackich;
- główne prądy filozoficzne,
- funkcje tekstu;
- elementy retoryki: rodzaje argumentów;
- etykieta językowa;
- kultura wysoka a kultura niska;
- pojęcia: alegoria, symbol, ironia, autoironia, komizm, tragizm, humor, patos, groteska, katharsis, motyw, topos, innowacja/błąd językowy, manipulacja, dezinformacja, nowomowa.

MATURA 2023/2024

LEKTURY OBOWIĄZKOWE (w całości)

1. Jan Parandowski, *Mitologia, część I Grecja*;
2. Sofokles, *Antygona*;
3. Jan Kochanowski, *Odprawa posłów greckich*;
4. William Szekspir, *Makbet*;
5. Molière, *Skąpiec*;
6. Adam Mickiewicz,
Konrad Wallenrod; Dziady cz. III;
7. Juliusz Słowacki, *Kordian*;
8. Bolesław Prus, *Lalka*;
9. Eliza Orzeszkowa, *Gloria victis*;
10. Henryk Sienkiewicz, *Potop*;
11. Fiodor Dostojewski, *Zbrodnia i kara*;
12. Stanisław Wyspiański, *Wesele*;
13. Stefan Żeromski, *Przedwiośnie*;
14. Tadeusz Borowski, opowiadania:
Proszę państwa do gazu, Ludzie, którzy szli;
15. Gustaw Herling-Grudziński, *Inny Świat*;
16. Hanna Krall,
Zdążyć przed Panem Bogiem;
17. Albert Camus, *Dżuma*;
18. George Orwell, *Rok 1984*;
19. Sławomir Mrożek, *Tango*;
20. Marek Nowakowski,
Raport o stanie wojennym
(wybrane opowiadanie);
Górką „Edek” (z tomu *Prawo prerii*);
21. Jacek Dukaj,
Katedra (z tomu *W kraju niewiernych*);
22. Andrzej Stasiuk,
Miejsce (z tomu *Opowieści galicyjskie*);
23. Olga Tokarczuk,
Profesor Andrews w Warszawie.

MATURA 2023/2024

LEKTURY OBOWIĄZKOWE (fragmenty)

1. **Biblia**, w tym fragmenty:
Księgi Rodzaju, Księgi Hioba,
Księgi Koheleta, Pieśni nad Pieśniami,
Księgi Psalmów, Apokalipsy św. Jana;
2. Homer, *Iliada*;
3. *Lament świętokrzyski*;
4. *Legenda o św. Aleksym*;
5. *Rozmowa Mistrza Polikarpa ze Śmiercią*;
6. *Kwiatki świętego Franciszka z Asyżu*;
7. *Pieśń o Rolandzie*;
8. Gall Anonim, *Kronika polska*;
9. Dante Alighieri, *Boska Komedia*;
10. Piotr Skarga, *Kazania sejmowe*;
11. Jan Chryzostom Pasek,
Pamiętniki.

TEST HISTORYCZNOLITERACKI

typy zadań
Przykłady w publikacji ZADANIA...

W arkuszu mogą znaleźć się zadania sprawdzające:

- znajomość lektur;
- wiedzę historycznoliteracką.

Inne
przykładowe zadania:
zad. 15, s. 93; zad. 42, s. 125;
zad. 3, s. 189; zad. 14, s. 194;
zad. 47, s. 208.

ZADANIE 46.

Dopasuj określenia do poszczególnych bohaterów powieści: Dunia, Katarzyna Marmieladowa, Marmieladow, Porfiry, Razumichin, Sonia, Swidrygajłow, Zosimow.

- bogaty ziemianin o niejasnej przeszłości;
- chciała się poświęcić dla brata;
- chciał odstąpić Rodionowi swoje korepetycje w celach zarobkowych;
- chorego na gruźlicę;
- czytała na głos fragment Ewangelii o wskrzeszeniu Łazarza;
- jej pierwszej Rodion przyznał się do zbrodni;
- kazała dzieciom śpiewać i tańczyć na ulicy;
- krewny Porfiredo;
- miała wyjść za mąż za Łużyna;
- wyjaśnił zbrodnię metodą dedukcji;
- młody lekarz opiekujący się Rodionem;
- popełnił samobójstwo;
- przyjechał do Petersburga za Dunią;
- sędzia śledczy;
- stracony przez konie;
- wyszła za mąż za Razumichina;
- zdymisjonowany urzędnik.

zad. 46, s. 208

TEST HISTORYCZNOLITERACKI 2023/2024

utwory poetyckie

W teście
historyczno-
literackim:

- może być **sprawdzana znajomość treści i problematyki** tylko tych **utworów poetyckich**, których tytuły wymieniono w podstawie programowej;
- zawsze będzie **podany fragment utworu**;
- pojawią się również zadania, których tekstami źródłowymi będą utwory poetyckie zarówno autorów wskazanych w podstawie programowej, jak i niewymienionych w tym dokumencie. **Zadania te nie będą sprawdzały znajomości treści konkretnego utworu** (z wyjątkiem tych utworów, których tytuły podano w podstawie), ale – **umiejętność odczytywania tego typu tekstów**.

MATURA 2023/2024

utwory poetyckie

1. Horacy – wybrane utwory;
2. Bogurodzica;
3. Jan Kochanowski, wybrane pieśni, w tym: **Pieśń IX** ks. I, **Pieśń V** ks. II; **Tren IX**, **Tren X**, **Tren XI**, **Tren XIX**;
4. wybrane wiersze następujących poetów:
Daniela Naborowskiego, Jana Andrzeja Morsztyna, Mikołaja Sępa-Szarzyńskiego;
5. Ignacy Krasicki, **Hymn do miłości ojczyzny**, wybrane satyry;
6. Franciszek Karpiński, wybór sielanek i liryki religijnej;
7. Adam Mickiewicz, **Oda do młodości**; wybrane ballady, w tym **Romantyczność**; wybrane sonety z cyklu **Sonety krymskie** oraz inne wiersze;
8. Juliusz Słowacki, wybrane wiersze, w tym **Grób Agamemnona** (fragmenty), **Testament mój**;
9. wybrane wiersze poetów: Cypriana Kamila Norwida, Adama Asnyka, Jana Kasprówicza, Kazimierza Przerwy-Tetmajera, Leopolda Staffa,

- Bolesława Leśmiana,
Juliana Tuwima,
Jana Lechonia,
Marii Pawlikowskiej
Jasnorzewskiej, Juliana
Przybosa, Krzysztofa Kamila Baczyńskiego,
Stanisława Balińskiego (emigracyjne),
Kazimierza Wierzyńskiego, (emigracyjne),
Czesława Miłosza, w tym wybrane wiersze z tomu **Ocalenie** oraz **Traktat moralny** (fragmenty), Tadeusza Różewicza, Jarosława Marka Rymkiewicza, Wisławy Szymborskiej, Zbigniewa Herberta (w tym wybrane wiersze z tomów Pan Cogito oraz **Raport z oblężonego Miasta**), Stanisława Barańczaka, Wojciecha Wencla;
10. wybrane utwory okresu stanu wojennego;
 11. powojenna piosenka literacka – wybrane utwory Jacka Kaczmarskiego oraz Agnieszki Osieckiej.

UWAGA!

Na egzaminie nie
będzie sprawdzana
znajomość treści
TYCH utworów
poetyckich

TEST HISTORYCZNOLITERACKI 2023/2024

wymagania egzaminacyjne a publikacje Demartu

periodyzacja literatury

Ważne pojęcia:

- awangarda** – ogół zróżnicowanych tendencji w sztuce XX w., odznaczających się radykalnym nowatorstwem;
- autorytaryzm** – system rządów, w którym władza jest w rękach armii, jednej partii lub jednego przywódcy i jego zaufanego środowiska; władza nie podlega kontroli społecznej;
- groteska** – kategoria estetyczna łącząca w dziele przeciwstawne elementy: tragizm z komizmem, fantastykę z realizmem, piękno i brzydotę; utwory groteskowe operują absurdem, hiperbolą, karykaturą;
- katastrofizm** – pesymistyczna postawa życiowa opierająca się na przeświadczeniu o nieuchronności zagłady współczesnego świata;
- oniryzm** – konwencja literacka, w której rzeczywistość ukazywana jest na kształt snu;
- powieść inicjacyjna** – typ powieści, której tematem jest dojrzewanie i dorastanie głównego bohatera (inicjacja);
- powieść polityczna** – typ powieści ukazujący mechanizm życia politycznego w danym miejscu i czasie;
- powieść psychologiczna** – typ powieści skupiającej się na przeżyciach wewnętrznych bohatera, jego psychice: doznaniach, emocjach, relacjach z innymi ludźmi i sposobie odbierania świata;
- proletariat** – w filozofii Karola Marksa klasa społeczna żyjąca z najmu swojej siły roboczej (robotnicy fabryczni) przeciwstawiona jest burżuazji (właściciele fabryk); te dwie grupy składały się na społeczeństwo kapitalistyczne, które było obiektem agresywnej krytyki twórców socjalizmu;
- rewolucja** – gwałtowny i często krwawy przewrót polityczno-społeczny prowadzący do całkowitych i radykalnych zmian w społeczeństwie;

s. 112

Z REPETYTORIUM

ważne pojęcia

s. 112-113

TEST HISTORYCZNOLITERACKI 2023/2024

wymagania egzaminacyjne a publikacje Demartu

konwencje literackie
(fantastyczna, symboliczna,
mimetyczna, realistyczna,
naturalistyczna,
groteskowa)

ZADANIE 22.

Przeczytaj opis Romualda Traugutta i rozstrzygnij, jaką konwencję opisu zastosowała Orzeszkowa i czemu ten zabieg służy. Uzasadnij swoją opinię.

Wodzem ich był człowiek świętego imienia, które brzmiało: Romuald Traugutt. Pytasz, dlaczego świętym jest to imię? Albowiem według przykazania Pana opuścił on żonę i dzieci, dostatki i spokój, wszystko, co pieści, wszystko, co raduje i jest życia ponętą, zgorzał. Nie tutaj zgorzał. Nie w tej mogile śpi. Kędyś daleko. (...) I głos jego słyszaliśmy z brzmieniem jak stał dzwoniącym, rozkazującym, niekiedy aż groźnym. Tak grzmieć musiał w wąwozie termopilejskim głos Leonidasas.

zad. 22, s. 199

Kierunki w sztuce

NURT	CHARAKTERYSTYKA
realizm (łac. <i>realis</i> – prawdziwy, rzeczywisty)	metoda twórcza polegająca na ukształtowaniu wszystkich elementów dzieła literackiego lub innego dzieła sztuki zgodnie z prawdziwym obrazem rzeczywistości, także w odniesieniu do relacji społecznych; w przypadku malarstwa realizm oznaczał odejście od idealizacji tematu i przedstawianie spraw przyziemnych;
naturalizm (łac. <i>naturalis</i> – wrodzony, naturalny)	kierunek literacki i styl w malarstwie ukształtowany we Francji w 2. połowie XIX w. zakładający drobnozgowy i maksymalnie obiektywny (fotograficzny) opis rzeczywistości, nie wykluczając elementów nieestetycznych (w tym fizjologicznych) czy wręcz brutalnych;
historyzm	kierunek w architekturze nawiązujący do historii;
eklektyzm	nurt, przede wszystkim w architekturze, polegający na łączeniu elementów i detali wywodzących się z różnych stylów.

z REPETYTORIUM

**Inne
przykładowe
zadania:**
zad. 11, s. 106;
zad. 49, s. 209;
zad. 7, s. 231.

TEST HISTORYCZNOLITERACKI 2023/2024

wymagania egzaminacyjne a publikacje Demartu

gatunki: epos, oda,
tragedia antyczna, psalm,
kronika, satyra, sielanka,
ballada, dramat romantyczny,
powieść poetycka, odmiany
powieści i dramatu;

DRAMAT

Teatr grecki

Z REPETYTORIUM

Teatr starożytnej Grecji powstał z religijnych obrzędów ku czci boga Dionizosa – boga płodności i wina. Podczas Wielkich Dionizji organizowano procesje i pochody z udziałem chóru i ich przodownika – koryfeusza. Śpiewane na głosy i role **pieśni ku czci boga Dionizosa dały początek tragedii i komedii**. Wkrótce powstały specjalne miejsca do odgrywania starożytnych spektakli (**amfiteatry**) oraz pojawili się twórcy, którzy znacząco wpłynęli na rozwój dramatu.

Tragedia (gr. *tragos* – pieśń kozła)

Gatunek dramatu, w którym szlachetne jednostki uwikłane są w nierozwiązywalny konflikt tragiczny oraz poddane woli **fatum**, co prowadzi ich do nieuchronnej **kłęski**. Tragedia jest gatunkiem stylu wysokiego, jej cechy to wzniosłość stylu i bogactwo środków stylistycznych. Tragedia miała wzbudzić u widzów „**litość i trwogę**”, co powinno prowadzić do **katharsis** – **swoistego oczyszczenia się z negatywnych emocji**. Tragedię budują pieśni chóru (**stasimony**) i dialogi między bohaterami (**epeisodiony**), a jej kompozycja i fabuła rządzą **zasadą decorum** i **zasadą trzech jedności**. Treść tragedii wywodzi się z mitów i jest ściśle związana z wierzeniami starożytnych Greków.

ZADANIE 7.

Przeczytaj fragment *Sztuki rymotwórczej* Franciszka Dmochowskiego i wykonaj polecenia.

(...)

Satyra w ścisłej z cnotą zostając przyjaźni,

Błędy ludzkie wytyka, lecz ludzi nie drażni.

Ten prawdziwy duch satyr, ta pierwszej treść próby:

Szydzić z wad, karcić błędy, oszczędać osoby.

(...)

Franciszek Dmochowski, *Sztuka rymotwórcza*, *Pieśń druga* (fragment).

a) Wskaż w tekście dwie cechy satyry.

b) Udowodnij ich obecność w satyrach Ignacego Krasickiego.

zad. 72, s. 103

TEST HISTORYCZNOLITERACKI 2023/2024

wymagania egzaminacyjne a publikacje Demartu

ZADANIE 27. 11

Przeczytaj sonet *Stepy akermuńskie* i wskaż przykłady użytych przez poetę środków stylistycznych. Określ ich funkcję w tekście.

Wpłynąłem na suchego przestwór oceanu.
Wóz nurza się w zieloność i jak łódka brodzi,
Śród fali łąk szumiących, śród kwiatów powodzi.
Omijam koralowe ostrowy burzanu.

Już mrok zapada, nigdzie drogi ni kurhanu;
Patrzę w niebo, gwałtownie, przewodniczek łodzi:
Tam z dala bliższy obłok – tam jutrenka wschodzi:
To bliższy Dniestr, to weszła lampa Akermanu.

Stójmy! – jak cicho! – słyszę ciągnące żurawie,
Których by nie dościgli żrenice sokoła;
Słyszę, kiedy się motyl kołysa na trawie.

Kędy waż śliską pierśią dotyka się ziola.
W takiej ciszy – tak ucho natężam ciekawie,
Że słyszałbym głos z Litwy. – Jedźmy, nikt nie wola.
Adam Mickiewicz, *Stepy akermuńskie*

Środek stylistyczny	Przykład	Funkcja
oksymoron		
porównanie		
hiperbolizacja		

zad. 27, s. 121

środki stylistyczne:
oksymoron, peryfraza,
hiperbola, homonimia,
paradoks, antyteza,
paralelizm, wyliczenie,
elipsa, przerzutnia
(+ funkcje);

Inne
przykładowe
zadania:
zad. 15, s. 61;
zad. 6, 10, 12
i 13 s. 73-75.

zad. 16, s. 61

ZADANIE 16. 11

Przeczytaj *Tren VII*, a następnie odnajdź w wierszu podane w tabeli poniżej środki stylistyczne i określ ich funkcję.

Nieszczęsne ochłodstwo, żalodne ubiory
Mojej namilszej cory,
Po co me smutne oczy za sobą ciągniecie?
Żalu mi przydajecie.
Już ona członczków swych wami nie odzieje,
Nie masz, nie masz nadzieje.
Ujął ją sen żelazny, twardy, nieprzespany:
Już leńnikzek pisany
I uplotczki wniwecz, i paski złoczone –
Matczyne dary plone.

Nie do takiej kóżnice, moja dziewczko droga,
Miała cię mieć uboga
Doprowadzić, nie taką dać obiecowala
Wyprawę, jakąś dała.
Giełeczko tylko dała a lichą tkaneczkę,
Ociec ziemię bryleczkę
W główki włożył. Niestety, i posag i ona
W jednej skrzynce zamknięta.
Jan Kochanowski, *Tren VII*

Środek stylistyczny	Przykład z wiersza	Funkcja
zdrobnienie		
peryfraza		
przerzutnia		
apostrofa		

TEST HISTORYCZNOLITERACKI 2023/2024

wymagania egzaminacyjne a publikacje Demartu

znajomość
i zrozumienie
treści lektur
obowiązkowych;

sposoby
kreowania świata
przedstawionego
(fabuła, narracja,
sytuacja
liryczna);

zad. 7, s. 192

Z REPETYTORIUM

ZADANIE 7.

Do poniższych ilustracji dołączaj opisy wyobrażeń z dzieła, które nie są jego fragmentem.

192

Henryk Sienkiewicz, *Potop*

CZAS I MIEJSCE AKCJI:
wiosna 1611 r. – pow. 1607 r., czasy potopu
szwedzkiego w XVII-wiecznej Rzeczy-
pospolitej

ROBIAŁY KWIECIE:

Andrzej Kmicic – chorąży dworski, jeden z
najważniejszych bohaterów powieści, który
wspiera króla i jego rodzinę. Po odwołaniu
z królestwa przebiegał on z królem i jego
rodziną, a także z królową i jej rodziną.

TRZECI:

Długa cięła dywizja Trybunał przedzierała lasy
Andrzeja Kmicica i jego rodziny do świątyni
Rzymu. Przeciwnicy i przyjaciele dywizji
Kmicica walczyli o przetrwanie i o przetrwanie
Kmicica walczyli o przetrwanie i o przetrwanie.

PROLOG:

Patryk to powieść historyczna z wieloma
elementami fantastycznymi i wyobraźni
– jak i w innych powieściach historycznych
– ale powieść historyczna to nie jest powieść
historyczna, to jest powieść historyczna.

MOTYWY:

Wielki powódź, wielki powódź, wielki powódź
– wielki powódź, wielki powódź, wielki powódź
– wielki powódź, wielki powódź, wielki powódź
– wielki powódź, wielki powódź, wielki powódź

Michał Włodkowski, Jan Ogiński, Zdzisław
Jan Skrzetuski – goście w powieści, którzy
walczyli o przetrwanie i o przetrwanie.

TRZECI:

Długa cięła dywizja Trybunał przedzierała lasy
Andrzeja Kmicica i jego rodziny do świątyni
Rzymu. Przeciwnicy i przyjaciele dywizji
Kmicica walczyli o przetrwanie i o przetrwanie.

PROLOG:

Patryk to powieść historyczna z wieloma
elementami fantastycznymi i wyobraźni
– jak i w innych powieściach historycznych
– ale powieść historyczna to nie jest powieść
historyczna, to jest powieść historyczna.

MOTYWY:

Wielki powódź, wielki powódź, wielki powódź
– wielki powódź, wielki powódź, wielki powódź
– wielki powódź, wielki powódź, wielki powódź
– wielki powódź, wielki powódź, wielki powódź

TEST HISTORYCZNOLITERACKI 2023/2024

wymagania egzaminacyjne a publikacje Demartu
Przykłady z ZADAŃ...

sposoby
kreowania świata
przedstawionego
fabuła, narracja,
sytuacja
liryczna

zad. 33, s. 203

ZADANIE 33.

Na podstawie podanych fragmentów powieści określ, jakie znaczenie miała obrona Jasnej Góry w przebiegu fabuły i dla kompozycji *Potopu*.

(...) o co księdzu Kordeckiemu chodziło, bo zresztą wytłumaczył to niezbiecie Sadowski: że więc nie o owo gniazdo skaliste, nie o Jasną Górę, nie o skarby nagromadzone w zakonie, nie o bezpieczeństwo Zgromadzenia – ale o losy całej Rzeczypospolitej. Spostrzegł Miller, że ów ksiądz cichy wiedział, co czynił, że miał świadomość swojej misji, że powstał jako prorok, aby zaświecić krajowi przykładem, by głosem potężnym zawołać na wschód i zachód, na północ i południe: *Sursum corda!* – by czy to zwycięstwem swoim, czy śmiercią i ofiarą obudzić śpiących ze snu, obmyć z grzechów grzesznych, uczynić światło w ciemnościach. (...)

Kraj cały był jako okręt pogrążony już w otchłani, a jeno ów klasztor sterczał jeszcze jak koniec masztu nad falami. (...)

– (...) W Wielkopolsce szlachta się podnosi, lud łączy się z nią... Na czele ruchu stoi Krzysztof Żegocki, który chce iść na pomoc Częstochowie.

– Przepowiedziałem, że te strzały rozlegną się od Karpat do Bałtyku – mruknął Sadowski. – U tego narodu prędką odmiana. Jeszcze wy nie znacie Polaków, poznacie ich później.

– Dobrze! poznamy ich! – odparł Miller. – Wolę otwartego nieprzyjaciela niż fałszywego sprzymierzeńca... Sami się poddali, a teraz broń podnoszą... Dobrze! doznają naszej broni!

TEST HISTORYCZNOLITERACKI 2023/2024

wymagania egzaminacyjne a publikacje Demartu

znajomość
pojęć z zakresu
poetyki

ZADANIE 5. 11

Na podstawie fragmentów *Lamentu świętokrzyskiego* określ adresatów lirycznych i scharakteryzuj rodzaj wypowiedzi podmiotu lirycznego, emocje zawarte w słowach.

- a) Posłuchajcie, bracia miła,
kćć wam skorzyć krwawą głowę;
usłyszycie mój zametek,
jen mi się [z]stał w Wielki Piątek.
(...)
- b) Synku miły i wybrany,
rozdziel z matką swoją rany.
A wszakom cię, Synku miły, w swem sercu nosiła,
a także Tobie wiernie służyła.
(...)
Synku, bych cię nisko miała,
niecoś bych ci wspomagała.
Twoja głowka krzywo wisa, tć bych ja podparła,
krew po Tobie płynie, tć bych ja utarła,
picia wolaś, picia-ć bych ci dała,
ale nie Iza dostać twoego święteg[o] ciała.

zad. 5, s. 42

ZADANIE 8.

Przeczytaj fragment wiersza Jana Kasprówicza [*Przestałem się wadzić z Bogiem...*] i określ postawę podmiotu lirycznego. Następnie odnajdź wśród lektur innego bohatera, który mógłby wypowiedzieć podobne słowa.

Przestałem się wadzić z Bogiem –
Serdeczne to były zwady:
Zrodziła je ludzka niedola,
Na którą nie ma już rady.
(...)

Jan Kasprówicz, [*Przestałem się wadzić z Bogiem...*]

zad. 8, s. 231

Inne
przykładowe
zadania:
zad. 20, s. 235.

odp., zad. 15, s. 67

- c) O aniele Gabryjele,
gdzie jest ono twe wesele,
cożś mi go obiecał tak barzo wiele,
a rzekęcy: „Panno, pełna jeś miłości!”
A ja pełna smutku i żałości.
Sprochniało we mnie ciało i moje wszytki kości.
(...)

- d) Proścież Boga, wy miłe i żadne maciory,
by wam nad dziatkami nie były takie to pozorzy.
jele ja, nieboga, nieściż d...
nad swyn

ZADANIE 15.

W
do zjawisk przyrody.
i okrucieństwo tego zdarzenia.
wskazuje także na przypadkowość śmierci dziecka, jakąś pomyłkę.
(...)
autor anon

- a) W *Trenie V* dominuje porównanie homeryckie, czyli długie, rozbudowane porównanie, w którym pojawia się nawiązanie do zjawisk przyrody. Pozwala ono na rozbudzenie wyobraźni, gdyż kreuje całą scenę, samodzielny opis. W tym przypadku porównanie zmarłego dziecka do ściętego młodziutkiego drzewka oliwnego akcentuje odwrócenie naturalnego porządku rzeczy i okrucieństwo tego zdarzenia. Ponadto nieostrożność ogrodnika, który podciął drzewko, sprząając w sadzie pokrzywy i ciernie, wskazuje także na przypadkowość śmierci dziecka, jakąś pomyłkę.
- b) W mitologii Persefona to żona Hadesa, boga zaświatów, córka Demeter, a jej grecka forma imienia to Kora. Persefona opiekowała się zmarłymi duszami, czasami przedstawiano ją jako opiekunkę ziaren, które wydadzą plon, gdy bogini wyjdzie z podziemi, aby spędzić z matką wiosnę, lato i jesień. Podmiot liryczny zwraca się do bogini z pretensją, obwinia ją za cierpienie, które nie powinno mieć miejsca.
- c) Uroczysty zwrot do Persefony ma charakter apostrofy, a całe zdanie przybiera formę pytania retorycznego.

TEST HISTORYCZNOLITERACKI 2023/2024

wymagania egzaminacyjne a publikacje Demartu

ZNACZENIE TEKSTÓW BIBLIJNYCH

Biblia to księga święta dla chrześcijan, która zawiera teksty o znaczeniu historycznym i literackim. Jest to zbiór pism, które zostały napisane w różnych okresach historii i w różnych językach. Biblia jest uważana za jedno z najważniejszych dzieł literatury światowej.

Styl biblijny – cechy

- powściągliwość i wyidealizacja
- konkretne i jasne wyrażenia
- powściągliwość i wyidealizacja
- powściągliwość i wyidealizacja
- powściągliwość i wyidealizacja
- powściągliwość i wyidealizacja

Ważne pojęcia:

Styl biblijny – styl literacki, który charakteryzuje się powściągliwością i wyidealizacją. Jest to styl, który został użyty do napisania Biblii. Styl biblijny jest jednym z najważniejszych stylów literackich w historii literatury.

Styl biblijny – styl literacki, który charakteryzuje się powściągliwością i wyidealizacją. Jest to styl, który został użyty do napisania Biblii. Styl biblijny jest jednym z najważniejszych stylów literackich w historii literatury.

Styl biblijny – styl literacki, który charakteryzuje się powściągliwością i wyidealizacją. Jest to styl, który został użyty do napisania Biblii. Styl biblijny jest jednym z najważniejszych stylów literackich w historii literatury.

Styl biblijny – styl literacki, który charakteryzuje się powściągliwością i wyidealizacją. Jest to styl, który został użyty do napisania Biblii. Styl biblijny jest jednym z najważniejszych stylów literackich w historii literatury.

Styl biblijny – styl literacki, który charakteryzuje się powściągliwością i wyidealizacją. Jest to styl, który został użyty do napisania Biblii. Styl biblijny jest jednym z najważniejszych stylów literackich w historii literatury.

Styl biblijny – styl literacki, który charakteryzuje się powściągliwością i wyidealizacją. Jest to styl, który został użyty do napisania Biblii. Styl biblijny jest jednym z najważniejszych stylów literackich w historii literatury.

Styl biblijny – styl literacki, który charakteryzuje się powściągliwością i wyidealizacją. Jest to styl, który został użyty do napisania Biblii. Styl biblijny jest jednym z najważniejszych stylów literackich w historii literatury.

Styl biblijny – styl literacki, który charakteryzuje się powściągliwością i wyidealizacją. Jest to styl, który został użyty do napisania Biblii. Styl biblijny jest jednym z najważniejszych stylów literackich w historii literatury.

ZADANIE 32.

Na podstawie poniższej wypowiedzi Michała Wołodyjowskiego określ, jakie cechy Zagłoby wyeksponował. Mężny on w potrzebie bywa jako Achilles, ale woli Ulisse'a iść śladem. A niech Bóg broni dostać się na jego język, bo ostrzejszego w całej Rzeczypospolitej nie ma... A gdy jeszcze zacznie koloryzować rzecz swoją, tedy od śmiechu ludzie pękają.

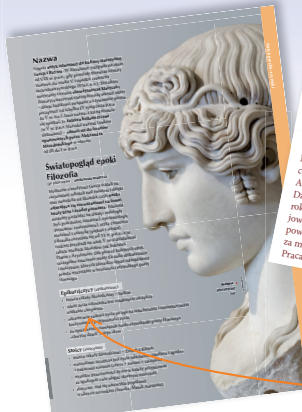
zad. 32, s. 203

Stylizacje

Z REPETYTORIUM

TEST HISTORYCZNOLITERACKI 2023/2024

wymagania egzaminacyjne a publikacje Demartu

Z REPETYTORIUM

ZADANIE 14.

Przeczytaj fragment opisu Paryża z *Lalki* i wskaż w nim odniesienia do europejskich ideałów pozytywistycznych.

zad. 14, s. 194-195

Paryż, pomimo pozornego chaosu, ma plan, ma logikę, chociaż budowało go przez kilkadziesiąt wieków miliony ludzi niewiedzących o sobie i bynajmniej niemyślących o logice i stylu. (...) Obserwacje te zbudziły w duszy Wokulskiego nowe prądy, o których pierwiej nie myślał albo myślał niedokładnie. Zatem wielkie miasto, jak roślina i zwierzę, ma właściwą sobie anatomię i fizjologię. Zatem – praca milionów ludzi, którzy tak głośno krzyczą o swojej wolnej woli, wydaje te same skutki, co praca pszczoł budujących regularne kryształy. Nie ma więc w społeczeństwie przypadku, ale nieugięte prawo, regularne plasty, mrowek, wznoszących ostrokrężne kopce. A coż oni robią?... Przede wszystkim nadzwyczajnie pracują, po szesnaście godzin na dobę, bez względu na niedzielę i święta. Dzięki czemu spełnia się tu prawo doboru, wedle którego tylko najsilniejsi i najzdolniejsi mają prawo do życia. Chorowity zginie tu przed upływem roku, nieudolny w ciągu kilku lat, a zostają tylko najsilniejsi i najzdolniejsi. Ci zaś dzięki pracy całych pokoleń takich jak oni bo powietrza; Hale Centralne dostarczają wszelkich potrzeb. Ołtarzynie ścieki chronią ich od chorób, szerokie ulice ułatwiają im dopływ za miasto albo do „Jasku”, gdy chce nacieszyć się sztuką, gdzie do galerii Luwru, a gdy pragnie zdobyć wiedzę, ma muzea i gabinety. Praca nad szczęściem we wszystkich kierunkach – oto treść życia paryskiego.

główne
prądy
filozoficzne

TEST HISTORYCZNOLITERACKI 2023/2024

wymagania egzaminacyjne a publikacje Demartu
Przykłady z ZADAŃ

funkcje
tekstu

ZADANIE 14.

Porównaj przejawy postawy franciszkańskiej w wierszach Jana Kasprowicza i Jarosława Iwaszkiewicza. Zwróć uwagę, jakie wspólne środki artystyczne służą wypukleniu tej postawy.

Rozmiłowała się ma dusza
W cichym szeleście drzew,
Gdy koronami ich porusza
Druh mój, przecichy wiew.

Rozmiłowała się ma dusza
W głośnych odmętach fal,
Gdy druh mój, burza, je porusza,
W nieznaną płynąc dal.

Rozmiłowała się ma dusza
W twórczych promieniach zórz,
Gdy druh mój, słońce, w świat wyrusza,
Życia płomienny stróż.

Rozmiłowała się ma dusza
W przepastnej nocy mgłach,
Gdy druh mój, śmierć, na połów rusza,
A przed nią lęk i strach.

Jan Kasprowicz, *** [Rozmiłowała się ma dusza...]

Dobranoc kwiatki niebieskie, dobranoc zorzo różowa,
dobranoc ptaszki za oknem, dobranoc różo kwitnąca,
dobranoc ciszo wieczorna, w której ton jeden się chowa,
dobranoc ciało gorące, dobranoc duszo stygnąca.

Żegnajcie sen i kochanie, żegnaj obłoku biały,
Żegnaj nocne cierpienie, dobranoc rzeźwy poranku,
Dobranoc piasku kochany, dobranoc świecie cały,

Dobranoc topolo wysoka – i Ty, stojąca na ganku.
Jarosław Iwaszkiewicz, *Ostatnia piosenka wędrownego czeladnika*

zad. 14, s. 45

Inne
przykładowe
zadania:
zad. 7, s. 58;
zad. 6, s. 230.

TEST HISTORYCZNOLITERACKI 2023/2024

wymagania egzaminacyjne a publikacje Demartu
Przykłady z ZADAŃ... zagadnienia języka

POJĘCIA:

alegoria, symbol, ironia, autoironia,
komizm, tragizm, humor, patos,
groteska, katharsis, motyw topos,
innowacja/błąd językowy,
manipulacja, dezinformacja,
nowomowa.

Inne
przykładowe
zadania:
zad. 10, s. 92;
zad. 4, s. 94.

ZADANIE 20. 11

W państwie Wielkiego Brata dokonywano zmian w języku, wprowadzając nowomowę. Z powieści ustal, jaki był cel tych zabiegów.

- My niszczymy słowa. Setkami, i to dzień w dzień! Redukujemy język, plewimy.
- Usuujemy nie tylko synonimy, lecz także wyrazy przeciwstawne.
- Nie będzie przymiotnika zły, wystarczy bezdobry.
- Zamiast wspaniały, znakomity, wystarczy plusdobry.
- Z czasem pojęcie dobra i zła ograniczy się do zaledwie sześciu słów, a napraw
- Każde pojęcie da się wyrazić wyłącznie przez jedno słowo o ściśle określony
- Zostaną wymazane i zapomniane.
- Z roku na rok będzie coraz mniej słów i coraz węższy zakres świadomości.
- Zniknie pojęcie wolności.
- Zostaną tylko słowa niezbędne w życiu codziennym, które będą służyły „d
- Zbiór B nowego słownika będzie się składał z wyrazów utworzonych tylko
- odpowiedni wpływ na umysłowość ich użytkownika.”
- Usunęto takie wyrazy jak na przykład honor, sprawiedliwość, moralność

Literatura współczesna

ANTITUPIA
DYSTOPIA
NOWOMOWA
WIELKI BRAT
INWIGILACJA

George Orwell, Rok 1984

TREŚĆ:

Akcja powieści rozgrywa się w Londynie (stolicy fikcyjnego państwa – Oceanii) w 1984 r. (dla pisarza była to przyszłość). Życie jego obywateli podporządkowane było władzy autorytarnego państwa i woli Wielkiego Brata. Przybrała sztuczną propagandową formę, by obywatele nie mogli wyrażać swoich poglądów, zwłaszcza krytycznych wobec władzy. Miało ich to chronić przed myślozbrodniami – właśnie takimi sztucznymi słowami nazywano przejawy samodzielnego myślenia. Bohaterem historii jest Winston Smith, pracownik Ministerstwa Prawdy, który buntował się przeciwko systemowi: dopuszczał się zakazanego uczucia miłości, odwiedzał wbrew regułom dzielnicę proli (proletariatu) bezustannie inwigilowanych, kontrolowanych i niemających wpływu na swój los, wyjeżdżał na kilka godzin z Londynu. Po aresztowaniu i praniu mózgu w czasie śledztwa – system zatriumfował. Winston opuścił więzienie odmieniony, ponownie ślepo wierząc w prawdę głoszoną przez Wielkiego Brata: „Ale wszystko już było dobrze, wreszcie było dobrze;

walka się skończyła. Odnosił zwycięstwo nad samym sobą. Kochał Wielkiego Brata”.

PROBLEMATYKA:

Powieść Orwella jest antyutopią, przedstawiającą negatywny obraz społeczeństwa przyszłości, oraz dystopią, prezentującą niezwykle negatywny, ale prawdopodobny i wewnętrznie logiczny obraz przyszłości. Krytyce w utworze zostaje poddany system totalitarny, komunistyczny, którego niszczyć wpływ poznał autor osobiście, gdy relacjonował jako dziennikarz wojnę domową w Hiszpanii w 1936 r. W perspektywie tragicznych wydarzeń II wojny światowej powieść nabrała charakteru swojej proroczej wizji. Uniwersalne przesłanie *Roku 1984* jest jednak jeszcze szersze. Losy jednostki poddawanej bezustannej kontroli i inwigilacji to również problem współczesnego społeczeństwa doby telefonów komórkowych, mediów społecznościowych i Internetu.

MOTYWY:

władza, państwo, zniewolenie, bunt.

zad. 20, s. 286

Z REPETYTORIUM

TEST HISTORYCZNOLITERACKI 2023/2024

wymagania egzaminacyjne a publikacje Demartu
Przykłady z ZADAŃ... zagadnienia języka

Elementy retoryki: rodzaje argumentów

zad. 10, s. 92

Inne
przykładowe
zadania:
zad. 2c, s. 102;
zad. 35, s. 204.

ZADANIE 10. 10

Pracujmy poniżej fragment i wykonaj polecenia.

Akt I, scena 7.

Lady Makbet

Czy była pijana
Owa nadzieja, w którą się odziała?
I czy usnęła, aby teraz powstać,
Porzuciła i pobiła na myli
O tym, co łatwo tak chciała uczynić?
Odłaj tak błąd widzieć twoją miłość,
Czyżbyś się ślękał, że twój czyn i męstwo
Pragnienia twemu dorównają? Czyżbyś
Osłabił pragnął tu, co, jak wiesz dobrane,
Odsuła życia jest, a równocześnie
Za siebie siebie miał i mógł przyzwolić,
By „Nie śmiesz” słuszy zostało „Dok, pragnę”,
Jak ów kot biedny w przykrości?

Makbet

Daj pokój
Śmierć czynić wszystko, co uczymy człowieka.
Kto może więcej, nie jest zim.

Lady Makbet

Wciąż jakże
Boska kazała, byś mi rzeczą tę odkryć!
Wciąż się na to, okazałaś męstwo,
A chcąc czynić więcej być, niż byłeś dotąd,
Tym więcej męstwa okazałaś. Wówczas
Ni czo, nie miejsce nie sprzyjały, jednak
Pragnął stworzyć oba, a oto one
Samę stworzyły się, lecz ich sprzeczanie
Sił powabiło cię. Dawałam pierś
I wiem, jak kłódka jest miłości do dziecka,
Które mój własnym mlekiem karmię. Jednak
Choczy z uśmiechem patrzyło mi w oczy,
Sotkę wywalałbym z dąsłak bezgłowych
I rozrzuciłabym mu głowę, gdybym
Złotyła również potężną przysięgę,
Że tak uczynię, jaką ty złożyłaś

Tutaj.

(...)

William Szekspir, Makbet (fragm.), przeł. Maciej Słomczyński

a) Podaj argumenty, jakimi posługują się Lady Makbet, aby przekonać męża do zwich racji.

b) Wskaż wykorzystane przez Lady Makbet językowe środki perswazji, zastępując znak „X” w odpowiednich miejscach tabeli.

bezpośredni zwrot do odbiorcy	konkretnie przykłady, fakty
prosiły i zanoszwały język	powoływanie się na autorytety
obrazowe i żywe słownictwo	wzbudzanie w odbiorcy uczuć
sugestywna frazeologia	tryb rozkazujący
wyrazy oceniające	zdania pytające
wyliczenia	odwoływanie się do rzeczywistości bliższej odbiorcy

zad. 8, s. 59

ZADANIE 8.

Zapoznaj się z utworem Jana Kochanowskiego *Pieśń V z Księg wstępnych, zwartym też Pieśnią o spustoszeniu Podola, i wykonaj polecenia.*

Wieczna straszota i niemiłosierna
Szkoda, Polaku! Ziemia spustoszona
Podobła leży, a pobłamać spronny;
Nad Niewstem sędzię, dzielić łup załupny!

Niewiemny Turczyn przy zapasie swoje,
Których zagnali pięknie łonie twoje
Z dziećmi pospołu a nie smaz nadzieje,
By kiedy miały nawiedzić swe knieje.

Jedny za Dunaj Turkom zaprowadno,
Drugie do horyzyl dalekiej zagano;
Córki szlachectwa (zał się mocny Boże!)
Pozm biturmaniskim berdykie ścieli łute.

Zbójce (niestety), zbójce nas wojska,
Który ani miast, ani woi budują;
Pod kutaszami tylko w polach siedzą,
A nas nierzędnie, ach, nierzędnie, jedzą!

Tak odbierała stado wędrują
Ruchliwie wicy, gdy po woli mają,
Zeżni pastur nad owcami chodzi,
Ani ostróżki piów za sobą wodzą.

Jakiego serca Turkowie dodają,
Jedni tak lekkim ludzkiem nie odwołują?
Ludowie nam i tak krośnie nie podawa;
Kao się przypatrzy, mała nie dostawa.

Zetrzyś ten z oczu, a czuj w czas o sobie,
Czy Łachot Kio wie, temu czyli łobie
Szczyście chce szurzyć a dokąd wyrzuci
Mars nie uczyni, nie unęgił kroku!

A teraz kłemu obróć myśli swoje
Jakoby szkody nieprzejazdili twoje
Krwia swą nagrodzi i omylej się zmasz,
Księż dżi niekiedy prze swój ziemie skasz.

Wiedząmy? Czy mas półmiski trzymają?
Biedne półmiski, czego te czekają?
To pan, i jadąc na korbie godziejey,
Komu zalety Mars będzie chętniejey.

Skujmy talerze na talery, skujmy,
A żołnierzone pieniądze gotujmy!
Inny to darmo po drogach miedzi,
A my nie damy, bychmy wcale trwali!

Dajmy; a naprzód dajmy! Sumi siebie
Kto gwałtowniejey chwytamy potrzebą,
Tancerz nie pierń pierwszy zastawiają,
Pozmo puklerze przeżyci macają.

Cienię my ten rym: „Polak mądr po szkodzić”;
Lecz jeśli przewiła i z tego nas zbodzić,
Nową przypowieść Polak sobie kupi,
Że i przed szkoda, i po szkodzić głupi.

Jan Kochanowski, *Pieśń V z Księg wstępnych*

a) Określ, jaki problem podejmuje poeta w utworze.

b) Udowodnij, że utwór należy do liryki apelu i reprezentuje typ liryki bezpośredniej. Wskaż konkretne przykłady z tekstu.

c) Wymień zastosowane w *Pieśni* przykłady środków językowych, które oddziałują o dużej emocjonalności tekstu. Nazwij je.

d) Na podstawie tekstu *Pieśni* argumentuj zapropinowaną poniżej tezę. Napisznie zdecyduj, jakie typy argumentów przeważają –
metyoryczne czy potymetyoryczne (odwołujące się do literatury, groźby, stwierdzeń, autoritatu czy argumentów ad personam).

Teza: Spustoszenie Podola przez Tatarów jest harabą i klęską Polaków.

Argumenty:.....

Przeważają argumenty.....

TEST HISTORYCZNOLITERACKI 2023/2024

wymagania egzaminacyjne a publikacje Demartu
Przykłady z ZADAŃ

Kultura wysoka,
kultura niska

zad. 26, s. 27

Z REPETYTORIUM

kultura masowa (popkultura) – kultura popularna dostępna masowo i zaspokajająca potrzeby przeciętnego odbiorcy poprzez przedstawienie zestandaryzowanych treści kulturowych w prostej formie; jej odbiór ma przeważnie charakter bierny;

ZADANIE 26.

Czy wykorzystywanie motywów zaczerpniętych z dzieł Homera w kulturze popularnej Twoim zdaniem szkodzi eposom czy pomaga? Wyraź swoją opinię.

Na początku warto zastanowić się, czym jest kultura popularna.

W swojej opinii weź pod uwagę to, w jaki sposób wykorzystuje się te motywy i jaki jest ich poziom artystyczny oraz wierność Homerowi. Jeśli jakiś serial, gra komputerowa czy komiks docierają do ogromnej liczby odbiorców, ale zawierają błędy rzeczowe, to Twoim zdaniem szkodzi czy pomaga eposom? Oceń, czy tego typu korzystanie z motywów zaczerpniętych z dzieł Homera przynosi zysk czy szkodę i zbuduj swoją argumentację.

zagadnienia
języka

Inne
przykładowe
zadania:
zad. 18, s. 26

TEST HISTORYCZNOLITERACKI 2023/2024

wymagania egzaminacyjne a publikacje Demartu

Przykłady z ZADAŃ

zagadnienia
języka

ZADANIE 42.

Wyjaśnij, jak do Horacjańskiego motywu sławy pośmiertnej odnosi się Julian Tuwim w wierszu *Do losu*.

I kiedy kształt żywego ciała
W nieład rozpadnie się plugawy,
Ta strofa, zwarta, zwięzła, cała,
Nieporuszona będzie stała
W zimnym, okrutnym blasku sławy.
(...)

I śmieszne jest: „Non omnis moriar”.
Julian Tuwim, *Do losu* (fragm.)

ZADANIE 43.

Wyjaśnij zasadę ortograficzną, kiedy piszemy „Horacjański” wielką literą, a kiedy „horacjański” małą. Możesz wprowadzić wnioski z analizy poniższych zdań, w których znajdują się przykłady zastosowania tej zasady ortograficznej.

Wczorajszy koncert Chopinowski był porywający, Fryderyk grał z jakimś wyjątkowym uniesieniem.
Koncerty chopinowskie gromadzą na akademii liczną publiczność, uwielbiającą studenckie interpretacje mazurków i polonezów.

zad. 43, s. 30

język,
pisownia

- Z ZADAŃ**
s. 233

TEST HISTORICZNO LITERACKI

matura z maja 2023 r., a REPETYTORIUM i ZADANIA

Z ARKUSZA 2023

Zadanie 9. (8-1)
Przeczytaj fragment *Pieśni IX* Jana Kochanowskiego.

Jan Kochanowski,
Pieśń IX (Księżki wstępn)

Nie porzuć naśladze,
Jakoś się koleśk dzieje:
Bo nie już¹ słońce ostatnie² zachodzi,
A po jej³ chwiej⁴ piękny dzień przysodzi. [...]

Nic wiecznego na świecie:
Radziś się z troską płocze,
A kiedy gdzieś wnieś⁵ most nawiązał⁶,
W ten czas miedzi⁷ użycie⁸ ośmiesz⁹ napręża. [...]

Leż na szczyście wieżasze
Senem ma być jednaki;
Bo z nieś Fortuna¹⁰ w żymie¹¹ nasz¹² szczyt,
To do, to wędnie, jako się jej¹³ widać.

Ty nie miedzi¹⁴ za straszenie,
Co może być wędzenie:
Się¹⁵ Bóg może wędzenie¹⁶ w godzinie:
A kto mu koleśk ufa, nie zaginie.

Jan Kochanowski, *Pieśń IX* [w:] *Wybór*, Płock, Warszawa 1988.

- ¹ Wie (stare) - ja
² Nie już (stare) - jeszcze nie
³ Ostatnie (stare) - po raz ostatni
⁴ Nawiązała (stare) - naprężała
⁵ Fortuna - w mitologii rzymskiej bogini losów, kłopotliwa ludzkom losom.
⁶ Wie (stare) - widać

Jaką postawę krytyczną zaleca podmiot liryczny *Pieśni IX* Jana Kochanowskiego?
Uzasadnij odpowiedź.

Chcemy sobie być radzi¹ *Pieśni IX, Księgi pierwsz*

TEKS:
Bogactwem¹ porzucił² i wrota³ do wstępi
obdarzył⁴ i pomyśleć⁵ dostrzegł⁶ do wstępi
obdarzył⁷ i pomyśleć⁸ dostrzegł⁹ do wstępi
obdarzył¹⁰ i pomyśleć¹¹ dostrzegł¹² do wstępi
obdarzył¹³ i pomyśleć¹⁴ dostrzegł¹⁵ do wstępi
obdarzył¹⁶ i pomyśleć¹⁷ dostrzegł¹⁸ do wstępi
obdarzył¹⁹ i pomyśleć²⁰ dostrzegł²¹ do wstępi
obdarzył²² i pomyśleć²³ dostrzegł²⁴ do wstępi
obdarzył²⁵ i pomyśleć²⁶ dostrzegł²⁷ do wstępi
obdarzył²⁸ i pomyśleć²⁹ dostrzegł³⁰ do wstępi
obdarzył³¹ i pomyśleć³² dostrzegł³³ do wstępi
obdarzył³⁴ i pomyśleć³⁵ dostrzegł³⁶ do wstępi
obdarzył³⁷ i pomyśleć³⁸ dostrzegł³⁹ do wstępi
obdarzył⁴⁰ i pomyśleć⁴¹ dostrzegł⁴² do wstępi
obdarzył⁴³ i pomyśleć⁴⁴ dostrzegł⁴⁵ do wstępi
obdarzył⁴⁶ i pomyśleć⁴⁷ dostrzegł⁴⁸ do wstępi
obdarzył⁴⁹ i pomyśleć⁵⁰ dostrzegł⁵¹ do wstępi
obdarzył⁵² i pomyśleć⁵³ dostrzegł⁵⁴ do wstępi
obdarzył⁵⁵ i pomyśleć⁵⁶ dostrzegł⁵⁷ do wstępi
obdarzył⁵⁸ i pomyśleć⁵⁹ dostrzegł⁶⁰ do wstępi
obdarzył⁶¹ i pomyśleć⁶² dostrzegł⁶³ do wstępi
obdarzył⁶⁴ i pomyśleć⁶⁵ dostrzegł⁶⁶ do wstępi
obdarzył⁶⁷ i pomyśleć⁶⁸ dostrzegł⁶⁹ do wstępi
obdarzył⁷⁰ i pomyśleć⁷¹ dostrzegł⁷² do wstępi
obdarzył⁷³ i pomyśleć⁷⁴ dostrzegł⁷⁵ do wstępi
obdarzył⁷⁶ i pomyśleć⁷⁷ dostrzegł⁷⁸ do wstępi
obdarzył⁷⁹ i pomyśleć⁸⁰ dostrzegł⁸¹ do wstępi
obdarzył⁸² i pomyśleć⁸³ dostrzegł⁸⁴ do wstępi
obdarzył⁸⁵ i pomyśleć⁸⁶ dostrzegł⁸⁷ do wstępi
obdarzył⁸⁸ i pomyśleć⁸⁹ dostrzegł⁹⁰ do wstępi
obdarzył⁹¹ i pomyśleć⁹² dostrzegł⁹³ do wstępi
obdarzył⁹⁴ i pomyśleć⁹⁵ dostrzegł⁹⁶ do wstępi
obdarzył⁹⁷ i pomyśleć⁹⁸ dostrzegł⁹⁹ do wstępi
obdarzył¹⁰⁰ i pomyśleć¹⁰¹ dostrzegł¹⁰² do wstępi
obdarzył¹⁰³ i pomyśleć¹⁰⁴ dostrzegł¹⁰⁵ do wstępi
obdarzył¹⁰⁶ i pomyśleć¹⁰⁷ dostrzegł¹⁰⁸ do wstępi
obdarzył¹⁰⁹ i pomyśleć¹¹⁰ dostrzegł¹¹¹ do wstępi
obdarzył¹¹² i pomyśleć¹¹³ dostrzegł¹¹⁴ do wstępi
obdarzył¹¹⁵ i pomyśleć¹¹⁶ dostrzegł¹¹⁷ do wstępi
obdarzył¹¹⁸ i pomyśleć¹¹⁹ dostrzegł¹²⁰ do wstępi
obdarzył¹²¹ i pomyśleć¹²² dostrzegł¹²³ do wstępi
obdarzył¹²⁴ i pomyśleć¹²⁵ dostrzegł¹²⁶ do wstępi
obdarzył¹²⁷ i pomyśleć¹²⁸ dostrzegł¹²⁹ do wstępi
obdarzył¹³⁰ i pomyśleć¹³¹ dostrzegł¹³² do wstępi
obdarzył¹³³ i pomyśleć¹³⁴ dostrzegł¹³⁵ do wstępi
obdarzył¹³⁶ i pomyśleć¹³⁷ dostrzegł¹³⁸ do wstępi
obdarzył¹³⁹ i pomyśleć¹⁴⁰ dostrzegł¹⁴¹ do wstępi
obdarzył¹⁴² i pomyśleć¹⁴³ dostrzegł¹⁴⁴ do wstępi
obdarzył¹⁴⁵ i pomyśleć¹⁴⁶ dostrzegł¹⁴⁷ do wstępi
obdarzył¹⁴⁸ i pomyśleć¹⁴⁹ dostrzegł¹⁵⁰ do wstępi
obdarzył¹⁵¹ i pomyśleć¹⁵² dostrzegł¹⁵³ do wstępi
obdarzył¹⁵⁴ i pomyśleć¹⁵⁵ dostrzegł¹⁵⁶ do wstępi
obdarzył¹⁵⁷ i pomyśleć¹⁵⁸ dostrzegł¹⁵⁹ do wstępi
obdarzył¹⁶⁰ i pomyśleć¹⁶¹ dostrzegł¹⁶² do wstępi
obdarzył¹⁶³ i pomyśleć¹⁶⁴ dostrzegł¹⁶⁵ do wstępi
obdarzył¹⁶⁶ i pomyśleć¹⁶⁷ dostrzegł¹⁶⁸ do wstępi
obdarzył¹⁶⁹ i pomyśleć¹⁷⁰ dostrzegł¹⁷¹ do wstępi
obdarzył¹⁷² i pomyśleć¹⁷³ dostrzegł¹⁷⁴ do wstępi
obdarzył¹⁷⁵ i pomyśleć¹⁷⁶ dostrzegł¹⁷⁷ do wstępi
obdarzył¹⁷⁸ i pomyśleć¹⁷⁹ dostrzegł¹⁸⁰ do wstępi
obdarzył¹⁸¹ i pomyśleć¹⁸² dostrzegł¹⁸³ do wstępi
obdarzył¹⁸⁴ i pomyśleć¹⁸⁵ dostrzegł¹⁸⁶ do wstępi
obdarzył¹⁸⁷ i pomyśleć¹⁸⁸ dostrzegł¹⁸⁹ do wstępi
obdarzył¹⁹⁰ i pomyśleć¹⁹¹ dostrzegł¹⁹² do wstępi
obdarzył¹⁹³ i pomyśleć¹⁹⁴ dostrzegł¹⁹⁵ do wstępi
obdarzył¹⁹⁶ i pomyśleć¹⁹⁷ dostrzegł¹⁹⁸ do wstępi
obdarzył¹⁹⁹ i pomyśleć²⁰⁰ dostrzegł²⁰¹ do wstępi
obdarzył²⁰² i pomyśleć²⁰³ dostrzegł²⁰⁴ do wstępi
obdarzył²⁰⁵ i pomyśleć²⁰⁶ dostrzegł²⁰⁷ do wstępi
obdarzył²⁰⁸ i pomyśleć²⁰⁹ dostrzegł²¹⁰ do wstępi
obdarzył²¹¹ i pomyśleć²¹² dostrzegł²¹³ do wstępi
obdarzył²¹⁴ i pomyśleć²¹⁵ dostrzegł²¹⁶ do wstępi
obdarzył²¹⁷ i pomyśleć²¹⁸ dostrzegł²¹⁹ do wstępi
obdarzył²²⁰ i pomyśleć²²¹ dostrzegł²²² do wstępi
obdarzył²²³ i pomyśleć²²⁴ dostrzegł²²⁵ do wstępi
obdarzył²²⁶ i pomyśleć²²⁷ dostrzegł²²⁸ do wstępi
obdarzył²²⁹ i pomyśleć²³⁰ dostrzegł²³¹ do wstępi
obdarzył²³² i pomyśleć²³³ dostrzegł²³⁴ do wstępi
obdarzył²³⁵ i pomyśleć²³⁶ dostrzegł²³⁷ do wstępi
obdarzył²³⁸ i pomyśleć²³⁹ dostrzegł²⁴⁰ do wstępi
obdarzył²⁴¹ i pomyśleć²⁴² dostrzegł²⁴³ do wstępi
obdarzył²⁴⁴ i pomyśleć²⁴⁵ dostrzegł²⁴⁶ do wstępi
obdarzył²⁴⁷ i pomyśleć²⁴⁸ dostrzegł²⁴⁹ do wstępi
obdarzył²⁵⁰ i pomyśleć²⁵¹ dostrzegł²⁵² do wstępi
obdarzył²⁵³ i pomyśleć²⁵⁴ dostrzegł²⁵⁵ do wstępi
obdarzył²⁵⁶ i pomyśleć²⁵⁷ dostrzegł²⁵⁸ do wstępi
obdarzył²⁵⁹ i pomyśleć²⁶⁰ dostrzegł²⁶¹ do wstępi
obdarzył²⁶² i pomyśleć²⁶³ dostrzegł²⁶⁴ do wstępi
obdarzył²⁶⁵ i pomyśleć²⁶⁶ dostrzegł²⁶⁷ do wstępi
obdarzył²⁶⁸ i pomyśleć²⁶⁹ dostrzegł²⁷⁰ do wstępi
obdarzył²⁷¹ i pomyśleć²⁷² dostrzegł²⁷³ do wstępi
obdarzył²⁷⁴ i pomyśleć²⁷⁵ dostrzegł²⁷⁶ do wstępi
obdarzył²⁷⁷ i pomyśleć²⁷⁸ dostrzegł²⁷⁹ do wstępi
obdarzył²⁸⁰ i pomyśleć²⁸¹ dostrzegł²⁸² do wstępi
obdarzył²⁸³ i pomyśleć²⁸⁴ dostrzegł²⁸⁵ do wstępi
obdarzył²⁸⁶ i pomyśleć²⁸⁷ dostrzegł²⁸⁸ do wstępi
obdarzył²⁸⁹ i pomyśleć²⁹⁰ dostrzegł²⁹¹ do wstępi
obdarzył²⁹² i pomyśleć²⁹³ dostrzegł²⁹⁴ do wstępi
obdarzył²⁹⁵ i pomyśleć²⁹⁶ dostrzegł²⁹⁷ do wstępi
obdarzył²⁹⁸ i pomyśleć²⁹⁹ dostrzegł³⁰⁰ do wstępi
obdarzył³⁰¹ i pomyśleć³⁰² dostrzegł³⁰³ do wstępi
obdarzył³⁰⁴ i pomyśleć³⁰⁵ dostrzegł³⁰⁶ do wstępi
obdarzył³⁰⁷ i pomyśleć³⁰⁸ dostrzegł³⁰⁹ do wstępi
obdarzył³¹⁰ i pomyśleć³¹¹ dostrzegł³¹² do wstępi
obdarzył³¹³ i pomyśleć³¹⁴ dostrzegł³¹⁵ do wstępi
obdarzył³¹⁶ i pomyśleć³¹⁷ dostrzegł³¹⁸ do wstępi
obdarzył³¹⁹ i pomyśleć³²⁰ dostrzegł³²¹ do wstępi
obdarzył³²² i pomyśleć³²³ dostrzegł³²⁴ do wstępi
obdarzył³²⁵ i pomyśleć³²⁶ dostrzegł³²⁷ do wstępi
obdarzył³²⁸ i pomyśleć³²⁹ dostrzegł³³⁰ do wstępi
obdarzył³³¹ i pomyśleć³³² dostrzegł³³³ do wstępi
obdarzył³³⁴ i pomyśleć³³⁵ dostrzegł³³⁶ do wstępi
obdarzył³³⁷ i pomyśleć³³⁸ dostrzegł³³⁹ do wstępi
obdarzył³⁴⁰ i pomyśleć³⁴¹ dostrzegł³⁴² do wstępi
obdarzył³⁴³ i pomyśleć³⁴⁴ dostrzegł³⁴⁵ do wstępi
obdarzył³⁴⁶ i pomyśleć³⁴⁷ dostrzegł³⁴⁸ do wstępi
obdarzył³⁴⁹ i pomyśleć³⁵⁰ dostrzegł³⁵¹ do wstępi
obdarzył³⁵³ i pomyśleć³⁵⁴ dostrzegł³⁵⁵ do wstępi
obdarzył³⁵⁶ i pomyśleć³⁵⁷ dostrzegł³⁵⁸ do wstępi
obdarzył³⁵⁹ i pomyśleć³⁶⁰ dostrzegł³⁶¹ do wstępi
obdarzył³⁶³ i pomyśleć³⁶⁴ dostrzegł³⁶⁵ do wstępi
obdarzył³⁶⁶ i pomyśleć³⁶⁷ dostrzegł³⁶⁸ do wstępi
obdarzył³⁶⁹ i pomyśleć³⁷⁰ dostrzegł³⁷¹ do wstępi
obdarzył³⁷³ i pomyśleć³⁷⁴ dostrzegł³⁷⁵ do wstępi
obdarzył³⁷⁶ i pomyśleć³⁷⁷ dostrzegł³⁷⁸ do wstępi
obdarzył³⁷⁹ i pomyśleć³⁸⁰ dostrzegł³⁸¹ do wstępi
obdarzył³⁸³ i pomyśleć³⁸⁴ dostrzegł³⁸⁵ do wstępi
obdarzył³⁸⁶ i pomyśleć³⁸⁷ dostrzegł³⁸⁸ do wstępi
obdarzył³⁸⁹ i pomyśleć³⁹⁰ dostrzegł³⁹¹ do wstępi
obdarzył³⁹³ i pomyśleć³⁹⁴ dostrzegł³⁹⁵ do wstępi
obdarzył³⁹⁶ i pomyśleć³⁹⁷ dostrzegł³⁹⁸ do wstępi
obdarzył³⁹⁹ i pomyśleć³⁹⁹ dostrzegł³⁹⁹ do wstępi

Pieśń o spustoszeniu Podola (Pieśń V, Księgi wstępn)

TEKS:
Bogactwem¹ porzucił² i wrota³ do wstępi
obdarzył⁴ i pomyśleć⁵ dostrzegł⁶ do wstępi
obdarzył⁷ i pomyśleć⁸ dostrzegł⁹ do wstępi
obdarzył¹⁰ i pomyśleć¹¹ dostrzegł¹² do wstępi
obdarzył¹³ i pomyśleć¹⁴ dostrzegł¹⁵ do wstępi
obdarzył¹⁶ i pomyśleć¹⁷ dostrzegł¹⁸ do wstępi
obdarzył¹⁹ i pomyśleć²⁰ dostrzegł²¹ do wstępi
obdarzył²² i pomyśleć²³ dostrzegł²⁴ do wstępi
obdarzył²⁵ i pomyśleć²⁶ dostrzegł²⁷ do wstępi
obdarzył²⁸ i pomyśleć²⁹ dostrzegł³⁰ do wstępi
obdarzył³¹ i pomyśleć³² dostrzegł³³ do wstępi
obdarzył³⁴ i pomyśleć³⁵ dostrzegł³⁶ do wstępi
obdarzył³⁷ i pomyśleć³⁸ dostrzegł³⁹ do wstępi
obdarzył⁴⁰ i pomyśleć⁴¹ dostrzegł⁴² do wstępi
obdarzył⁴³ i pomyśleć⁴⁴ dostrzegł⁴⁵ do wstępi
obdarzył⁴⁶ i pomyśleć⁴⁷ dostrzegł⁴⁸ do wstępi
obdarzył⁴⁹ i pomyśleć⁴⁹ dostrzegł⁴⁹ do wstępi
obdarzył⁵⁰ i pomyśleć⁵⁰ dostrzegł⁵⁰ do wstępi
obdarzył⁵¹ i pomyśleć⁵¹ dostrzegł⁵¹ do wstępi
obdarzył⁵² i pomyśleć⁵² dostrzegł⁵² do wstępi
obdarzył⁵³ i pomyśleć⁵³ dostrzegł⁵³ do wstępi
obdarzył⁵⁴ i pomyśleć⁵⁴ dostrzegł⁵⁴ do wstępi
obdarzył⁵⁵ i pomyśleć⁵⁵ dostrzegł⁵⁵ do wstępi
obdarzył⁵⁶ i pomyśleć⁵⁶ dostrzegł⁵⁶ do wstępi
obdarzył⁵⁷ i pomyśleć⁵⁷ dostrzegł⁵⁷ do wstępi
obdarzył⁵⁸ i pomyśleć⁵⁸ dostrzegł⁵⁸ do wstępi
obdarzył⁵⁹ i pomyśleć⁵⁹ dostrzegł⁵⁹ do wstępi
obdarzył⁶⁰ i pomyśleć⁶⁰ dostrzegł⁶⁰ do wstępi
obdarzył⁶¹ i pomyśleć⁶¹ dostrzegł⁶¹ do wstępi
obdarzył⁶² i pomyśleć⁶² dostrzegł⁶² do wstępi
obdarzył⁶³ i pomyśleć⁶³ dostrzegł⁶³ do wstępi
obdarzył⁶⁴ i pomyśleć⁶⁴ dostrzegł⁶⁴ do wstępi
obdarzył⁶⁵ i pomyśleć⁶⁵ dostrzegł⁶⁵ do wstępi
obdarzył⁶⁶ i pomyśleć⁶⁶ dostrzegł⁶⁶ do wstępi
obdarzył⁶⁷ i pomyśleć⁶⁷ dostrzegł⁶⁷ do wstępi
obdarzył⁶⁸ i pomyśleć⁶⁸ dostrzegł⁶⁸ do wstępi
obdarzył⁶⁹ i pomyśleć⁶⁹ dostrzegł⁶⁹ do wstępi
obdarzył⁷⁰ i pomyśleć⁷⁰ dostrzegł⁷⁰ do wstępi
obdarzył⁷¹ i pomyśleć⁷¹ dostrzegł⁷¹ do wstępi
obdarzył⁷² i pomyśleć⁷² dostrzegł⁷² do wstępi
obdarzył⁷³ i pomyśleć⁷³ dostrzegł⁷³ do wstępi
obdarzył⁷⁴ i pomyśleć⁷⁴ dostrzegł⁷⁴ do wstępi
obdarzył⁷⁵ i pomyśleć⁷⁵ dostrzegł⁷⁵ do wstępi
obdarzył⁷⁶ i pomyśleć⁷⁶ dostrzegł⁷⁶ do wstępi
obdarzył⁷⁷ i pomyśleć⁷⁷ dostrzegł⁷⁷ do wstępi
obdarzył⁷⁸ i pomyśleć⁷⁸ dostrzegł⁷⁸ do wstępi
obdarzył⁷⁹ i pomyśleć⁷⁹ dostrzegł⁷⁹ do wstępi
obdarzył⁸⁰ i pomyśleć⁸⁰ dostrzegł⁸⁰ do wstępi
obdarzył⁸¹ i pomyśleć⁸¹ dostrzegł⁸¹ do wstępi
obdarzył⁸² i pomyśleć⁸² dostrzegł⁸² do wstępi
obdarzył⁸³ i pomyśleć⁸³ dostrzegł⁸³ do wstępi
obdarzył⁸⁴ i pomyśleć⁸⁴ dostrzegł⁸⁴ do wstępi
obdarzył⁸⁵ i pomyśleć⁸⁵ dostrzegł⁸⁵ do wstępi
obdarzył⁸⁶ i pomyśleć⁸⁶ dostrzegł⁸⁶ do wstępi
obdarzył⁸⁷ i pomyśleć⁸⁷ dostrzegł⁸⁷ do wstępi
obdarzył⁸⁸ i pomyśleć⁸⁸ dostrzegł⁸⁸ do wstępi
obdarzył⁸⁹ i pomyśleć⁸⁹ dostrzegł⁸⁹ do wstępi
obdarzył⁹⁰ i pomyśleć⁹⁰ dostrzegł⁹⁰ do wstępi
obdarzył⁹¹ i pomyśleć⁹¹ dostrzegł⁹¹ do wstępi
obdarzył⁹² i pomyśleć⁹² dostrzegł⁹² do wstępi
obdarzył⁹³ i pomyśleć⁹³ dostrzegł⁹³ do wstępi
obdarzył⁹⁴ i pomyśleć⁹⁴ dostrzegł⁹⁴ do wstępi
obdarzył⁹⁵ i pomyśleć⁹⁵ dostrzegł⁹⁵ do wstępi
obdarzył⁹⁶ i pomyśleć⁹⁶ dostrzegł⁹⁶ do wstępi
obdarzył⁹⁷ i pomyśleć⁹⁷ dostrzegł⁹⁷ do wstępi
obdarzył⁹⁸ i pomyśleć⁹⁸ dostrzegł⁹⁸ do wstępi
obdarzył⁹⁹ i pomyśleć⁹⁹ dostrzegł⁹⁹ do wstępi
obdarzył¹⁰⁰ i pomyśleć¹⁰⁰ dostrzegł¹⁰⁰ do wstępi
obdarzył¹⁰¹ i pomyśleć¹⁰¹ dostrzegł¹⁰¹ do wstępi
obdarzył¹⁰² i pomyśleć¹⁰² dostrzegł¹⁰² do wstępi
obdarzył¹⁰³ i pomyśleć¹⁰³ dostrzegł¹⁰³ do wstępi
obdarzył¹⁰⁴ i pomyśleć¹⁰⁴ dostrzegł¹⁰⁴ do wstępi
obdarzył¹⁰⁵ i pomyśleć¹⁰⁵ dostrzegł¹⁰⁵ do wstępi
obdarzył¹⁰⁶ i pomyśleć¹⁰⁶ dostrzegł¹⁰⁶ do wstępi
obdarzył¹⁰⁷ i pomyśleć¹⁰⁷ dostrzegł¹⁰⁷ do wstępi
obdarzył¹⁰⁸ i pomyśleć¹⁰⁸ dostrzegł¹⁰⁸ do wstępi
obdarzył¹⁰⁹ i pomyśleć¹⁰⁹ dostrzegł¹⁰⁹ do wstępi
obdarzył¹¹⁰ i pomyśleć¹¹⁰ dostrzegł¹¹⁰ do wstępi
obdarzył¹¹¹ i pomyśleć¹¹¹ dostrzegł¹¹¹ do wstępi
obdarzył¹¹² i pomyśleć¹¹² dostrzegł¹¹² do wstępi
obdarzył¹¹³ i pomyśleć¹¹³ dostrzegł¹¹³ do wstępi
obdarzył¹¹⁴ i pomyśleć¹¹⁴ dostrzegł¹¹⁴ do wstępi
obdarzył¹¹⁵ i pomyśleć¹¹⁵ dostrzegł¹¹⁵ do wstępi
obdarzył¹¹⁶ i pomyśleć¹¹⁶ dostrzegł¹¹⁶ do wstępi
obdarzył¹¹⁷ i pomyśleć¹¹⁷ dostrzegł¹¹⁷ do wstępi
obdarzył¹¹⁸ i pomyśleć¹¹⁸ dostrzegł¹¹⁸ do wstępi
obdarzył¹¹⁹ i pomyśleć¹¹⁹ dostrzegł¹¹⁹ do wstępi
obdarzył¹²⁰ i pomyśleć¹²⁰ dostrzegł¹²⁰ do wstępi
obdarzył¹²¹ i pomyśleć¹²¹ dostrzegł¹²¹ do wstępi
obdarzył¹²² i pomyśleć¹²² dostrzegł¹²² do wstępi
obdarzył¹²³ i pomyśleć¹²³ dostrzegł¹²³ do wstępi
obdarzył¹²⁴ i pomyśleć¹²⁴ dostrzegł¹²⁴ do wstępi
obdarzył¹²⁵ i pomyśleć¹²⁵ dostrzegł¹²⁵ do wstępi
obdarzył¹²⁶ i pomyśleć¹²⁶ dostrzegł¹²⁶ do wstępi
obdarzył¹²⁷ i pomyśleć¹²⁷ dostrzegł¹²⁷ do wstępi
obdarzył¹²⁸ i pomyśleć¹²⁸ dostrzegł¹²⁸ do wstępi
obdarzył¹²⁹ i pomyśleć¹²⁹ dostrzegł¹²⁹ do wstępi
obdarzył¹³⁰ i pomyśleć¹³⁰ dostrzegł¹³⁰ do wstępi
obdarzył¹³¹ i pomyśleć¹³¹ dostrzegł¹³¹ do wstępi
obdarzył¹³² i pomyśleć¹³² dostrzegł¹³² do wstępi
obdarzył¹³³ i pomyśleć¹³³ dostrzegł¹³³ do wstępi
obdarzył¹³⁴ i pomyśleć¹³⁴ dostrzegł¹³⁴ do wstępi
obdarzył¹³⁵ i pomyśleć¹³⁵ dostrzegł¹³⁵ do wstępi
obdarzył¹³⁶ i pomyśleć¹³⁶ dostrzegł¹³⁶ do wstępi
obdarzył¹³⁷ i pomyśleć¹³⁷ dostrzegł¹³⁷ do wstępi
obdarzył¹³⁸ i pomyśleć¹³⁸ dostrzegł¹³⁸ do wstępi
obdarzył¹³⁹ i pomyśleć¹³⁹ dostrzegł¹³⁹ do wstępi
obdarzył¹⁴⁰ i pomyśleć¹⁴⁰ dostrzegł¹⁴⁰ do wstępi
obdarzył¹⁴¹ i pomyśleć¹⁴¹ dostrzegł¹⁴¹ do wstępi
obdarzył¹⁴² i pomyśleć¹⁴² dostrzegł¹⁴² do wstępi
obdarzył¹⁴³ i pomyśleć¹⁴³ dostrzegł¹⁴³ do wstępi
obdarzył¹⁴⁴ i pomyśleć¹⁴⁴ dostrzegł¹⁴⁴ do wstępi
obdarzył¹⁴⁵ i pomyśleć¹⁴⁵ dostrzegł¹⁴⁵ do wstępi
obdarzył¹⁴⁶ i pomyśleć¹⁴⁶ dostrzegł¹⁴⁶ do wstępi
obdarzył¹⁴⁷ i pomyśleć¹⁴⁷ dostrzegł¹⁴⁷ do wstępi
obdarzył¹⁴⁸ i pomyśleć¹⁴⁸ dostrzegł¹⁴⁸ do wstępi
obdarzył¹⁴⁹ i pomyśleć¹⁴⁹ dostrzegł¹⁴⁹ do wstępi
obdarzył¹⁵⁰

TEST HISTORYCZNOLITERACKI

matura z maja 2023 r., a REPETYTORIUM i ZADANIA

Zadanie 11. (5-1)

Przeczytaj fragment *Ody do młodości* Adama Mickiewicza.

Adam Mickiewicz
Oda do młodości

Bez serc, bez ducha, to szkieletów ludz;
Młodości! dodaj mi skrzydła!
Niech nad martwym wlecie światłem
W rąską dziedzinę ułudy;
Kędy zapal tworzy cudy,
Nowości potrząsa światem
I obleka w natężu złote malowidła.

Adam Mickiewicz, *Oda do młodości*, [w:] *Oda w poezji polskiej*, Antologia, Wrocław 2009.

Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń odnoszących się do przytoczonego fragmentu *Ody do młodości* Adama Mickiewicza. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Motywy lotu, wykorzystany we fragmencie, jest symbolem ludzkiego dążenia do pokonywania ograniczeń.	P	F
2.	Wizja rąskiej przestrzeni, wykreowana we fragmencie, podkreśla kontrast między rzeczywistością a marzeniami.	P	F

Z ARKUSZA 2023

ADAM MICKIEWICZ

Oda do młodości

TREŚĆ:

Młodziński utwór Mickiewicza powstał w Kownie w 1820 r. i nawiązywał do hasła filomatów i filaretoz. Wiersz ma formę *apostrofy do personifikowanej Młodości* i nawołuje do zbiorowego buntu przeciwko zastanej rzeczywistości – mierzulemu światu, który jest symbolem starości, stagnacji i marnemu. Podmiot liryczny gloryfikuje swobodę, wolność i przyjaźń i nawołuje do budowania nowego ładu społecznego.

PROBLEMATYKA:

Utwór łączy elementy klasyczne (oświeceniowe) i romantyczne. Oświeceniowy jest przede wszystkim...

za solidarnego działania i podporządkowanie jednostki interesom zbiorowości. Występują również charakterystyczne dla klasycyzmu motywy mitologiczne (nawiązanie do postaci Heraklesa). Elementy romantyczne to podkreślenie potęgi młodości, krytyka starożytności oraz rewolucyjny charakter utworu – apel podmiotu lirycznego wyraża wiarę w możliwość przekraczania tego, co wydawałoby się nieosiągalne („Tam sięgaj, gdzie wzrok nie sięga; / Tam, czego rozum nie złamie”).

MOTYWY:

młodość, przyjaźń, konflikt pokoleń, lot, wolność.

ZADANIE 6.

Rezygnując, której postać mitologiczną przedstawia ilustracja. Następnie wskaż w *Odzie do młodości* nawiązanie do tej postaci i wyjaśnij je.

Edward Jurek, *Ilustracja do Ody do młodości*

Edward Jurek, *Ilustracja do Ody do młodości*

ZADANIE 1.

W tabeli jest sześć zdań mających charakteryzować *Odę do młodości* Adama Mickiewicza. Zakreśl, które z nich są prawdziwe (P), a które fałszywe (F). Te ostatnie – popraw tak, by stały się prawdziwe.

W utworze dominuje komunikatywna funkcja języka.	P	F
<i>Oda</i> to typowy gatunek romantyczny.	P	F
<i>Oda</i> to typowy gatunek romantyczny.	P	F
W drugim wierszu poeta zastosował apostrof.	P	F
Utwór jest wezwaniem do zmieniania świata.	P	F
Zachowana została zasada <i>decorum</i> .	P	F
Utwór został uznany za manifest młodego pokolenia.	P	F

S. 117

Z ZADAŃ

S. 117

Z REPETYTORIUM

TEST HISTORYCZNO LITERACKI

matura z maja 2023 r., a REPETYTORIUM i ZADANIA

Zadanie 12.1. (0-1)
Uzupełnij tabelę. Podaj tytuł utworu, z którego pochodzi fragment A, oraz tytuł utworu, z którego pochodzi fragment B.

Fragment	Tytuł
A	
Tytan wstał – Herod – Panie, cała Polska młoda Wylana w rękę Heroda. [...]	
Ach, Panie, już widzę krzyż – ach, jak długo, Muszę go noś! – Panie, zlituj się nad sługą. Daj mi sły, bo w drodze upadnie i skona – Krzyż ma długie na całą Europę ramiona. Z trzaski wyrzucił ludźle, jak z trzaski lewarty drzew ukuty. – Jut wiekja, jut mój Narod na tronie pokuty – Ruski „Prągnę” – Rakus ociem, Borus zdołał poj. A matka Włostwa o nóg zaplekana stoi.	
B	
Nie – myśli wielkiej trzebie z ziemi, lub z błęku. Sporządziłem ze skali szczytu. Duch rybnika powstał z białej – Winkielst szły wrogów zabrał i pierś wzięty. Lutyl! Winkielst szły Polska Wiekaniem narodów! Polewaj się, choć padnie jak dżemaj jak nierat! Niekie mój, dymy! niekie, wiatry! niekie, stany!	

Z ARKUSZA 2023

dowej martyrologii. Ukazując ich sytuację, poeta zobrazował **rozburzoną nielodę wszystkich Polaków**. Sens opisywanych wzniołych tryumfów w dramacie wywarł metafizyczny i stał się uniwersalnym symbolem walki tyrani z wolnością. Zła z Dobrem. Złotocień cierpienie narodowe stało się postawą umocnioną wzniosłością biblijną Chrystusa, po której miało nadejść spragnione zmartwychwstanie.

Konrad jako poeta i bohater o wolności
Konrad jest typowym bohaterem romantycznym, **indywidualistą skłonnym ze światem, odczuwającym swój wyjątkowość, i poetą równającym się dumnemu z samym Bogiem**. Jest artystą, który w poezji widzi swoją siłę i łaci tracił zła. W walce o wolność narodził nie boi się sprzeczać z samym Bogiem, chciałby być tym, który dzięki swojej mocy zbawiać wywołał narodzi z niewoli. Sprzeciwiając się Bogu, **przeczuje postawę prometejską**, jest buntownikiem w imię sprawy narodowej, jednocześnie jednak

Mezjanizm Dziadów cz. III
Wirja Księdza Piotra w całym odwołuje się do **biblijnej męki i zmartwychwstania Jezusa** – tak samo jak on umęczony na krzyżu, umarł i zmartwychwstał, tak umęczony i ukrzyżowany przez zabójców Polska miała zostać wskrzeszona. Obraz ten wskazuje, że **dzieje Polski podporządkowane boskim wyrokom zwyciężył głębią sensu** – Polska stała się „Chrystusem narodów” – jej męczennika ofara miała przynieść wolność całej Europie. Tak skłótniowy narodowy mezojanizm stanowił próbę stworzenia optymistycznej wizji przyszłości. Nadzieję nadzieję na bliską niepodległość i, ukazując wartość cierpienia, podkreślał siłę polskiego narodu.

MOTYWY:
cierpienie, niewola, poeta i poezja, prometeizm, przemiana bohatera, poświęcenie jednostki dla dobra ogółu, mezojanizm, obraz społeczeństwa, obraz matki Polski.

PROBLEMATYKA:
Dramat skupia się na **przemianie bohatera z weteranaryzowanego kochanka w wojownika o wolność narodu**. Autor świadomie nawiązał do walki znanego już z *Dziadów* cz. III, a nawet sformułował podobne do mezojanistycznej koncepcji Mickiewicza hasło, które Konrad wykrzyknął na szczycie Mont Blanc: **„Polska Wiekaniem narodów”**, sugerując wartość jednostkowego poświęcenia dla dobra ogółu. Dobre imię bohatera dowiodł jednak, że **celem Słowackiego była krytyka indywiduizmu filary**. Konrad nie sprowadził swoim zamierzeniem, jego plan zamachu na cara okazał się niedojrzały i nieaktualny, a w sepietnie wartości przekonał się, że cel, jaki sobie postawił, nie był nie do osiągnięcia, a w rzeczywistości, choć intencje bohatera były szlachetne i heroiczne, to jego samotna walka o wolność i ojczyznę musiała zakończyć się klęską. W ten sposób Słowacki wyraził **tragiczny pomiar pokolenia Polaków**, niedojrzałych intelektualnie i politycznie do wypracowania skutecznych metod walki z zabójcą i do osiągnięcia po władzę polityczną. Konrad to również krytyka powołania **indywiduizmu jako czynu zbiorowego**, a przede wszystkim jego nieudolnych przywódców, którzy zaprzeczali istnienie narodu na wolność i niepodległość.

nie jednostki dla dobra
tłumu, bohatera, niewola,
i bójownicy.

POLSKA LIT.
FESTIWAL WARSZAWY

zadanie
o podobnej
konstrukcji
polecenia

s. 224

ZADANIE 3.

Dopasuj cytaty z *Przebudzenia* do porządkowanych części powieści. Uzupełnij tabelę.

- Pisał książkę o Polsce nowotytnej, o Polsce nieistniejącej od najdawniejszych, ale również nieistniejącej od romantyków, mitystów, wieszczów, promyków, mędralskich i rzucających dyktando papierowych i walczyli podziemi gaduśliki.
- Miała się chłodzić na mitygach. Patrzyła teraz przodem w ziemię i nie odrywała się z niczym dookoła. Gdy była z Cezarym sam na sam, próbowała opowiedzieć. Lecz wtedy popadła w sen, gromił ją, iż niekiedy nie może zrozumieć z rzeczy tak ja-szych, prostych i sprawiedliwych.
- Czaryba jest kooperacyjną własnością pracowników i artystów. Sam ona Czaryba wiecież nowe zarobki, buduje buty i lęka dalej. Taka jest wola jego geniuszu.
- Wybuchła wojna z bolszewikami. Czaryba wstąpił do wojska, jak wszyscy jego koleadzy z fakultetu.
- Pierwszy raz powstał raz od ganienia niedość miał w sercu radość, radość bytu, szczęście. Było mu dobrze z tymi obcymi ludźmi, jakby ich znał i kochał od niepamiętnych lat.
- Czaryba wstąpił z tłumem i tłumem w pustym kole. Księżna przybrała pozę i wyświadczyła namiętność niego. Hapoli Włodarski zniósł się do fortepianu i poczęł z rytmicznym naciskiem odświeżyć wieściły talu koralu.
- Całe teraz dzieło spędził [Czaryba] poza domem na łobuzeracji z kolegami, na grach, zabawach, eskapadach i wogusach.
- Oczekiwano na nowy napatrzony pocąg do Polski pterwala, niestety, tygodnie. Długo i ciężko tygodnie.
- Przebudzenie miało być. Wzrost do Polski, kraju swoich rodziców.
- Postawiony do Wanczy Czaryba zapisał się znowu na ośm miesięcy i zamieszkał, a raczej „zamiarował się” do pokoju jednego z kolegów, niejakiego Belszaka.
- Tego dnia właśnie, od Nowego Świata, przez plac Trzech Krzyżów ciągnęła wielka manifestacja robotnicza w stronę Belwedera.
- Dwa tygodnie spędził na Chłodzi jako gość Pałacu Graboszewskich, stało podejrzany przez nich o ożywanie na powody ekonomu.

Składowe dane	
Nazwa	
Wzrost od wchodu	

Z REPETYTORIUM

Z ZADAŃ

TEST HISTORYCZNOLITERACKI

matura z maja 2023 r., a REPETYTORIUM i ZADANIA

S. 118-119

Zadanie 13. (0-1)

W poniższej tabeli przedstawiono wybrane założenia dwóch epok literackich: pozytywizmu i Młodej Polski. Do każdej epoki dobrać odpowiednio cytaty z utworów poetyckich, wybrany spośród cytatów 1-3. Ilustracja założenia danej epoki. Wpisz właściwy numer cytatu w odpowiednie miejsce w tabeli.

	Epoka literacka – założenia	Numer cytatu
A.	pozytywizm Założenia filozofii pozytywizmu [...] dostawiano do szczególnych polskich warunków, wyrzucając z niej przede wszystkim konsekwencje praktyczne: konieczność upowszechnienia oświaty, popularyzacji nauki i laickiego światopoglądu. <i>Na podstawie: Słownik terminów literackich, red. Janusza Świrszczyńskiego, Wrocław 2002.</i>	
	Młoda Polska W pierwszej fazie swego rozwoju (ta epoka) skłaniała się ku tendencji dekadencji [...] zwłaszcza w lirze kreowała bohatera biernie przeżywającego świat i przekonanego o schyłkowym charakterze kultury, w której Żył. <i>Na podstawie: Słownik terminów literackich, red. Janusza Świrszczyńskiego, Wrocław 2002.</i>	

Cytaty z utworów poetyckich

- Nieście więc wiedzy pochodnię na czele i nowy utwór literacki w wielkie dzieło.
Przytoczili pochodnię gnali!
- A gawiedź wierzę głęboko:
Czuć i wierze śnieg mój do mnie
Nieś miódca zieleń i oś.
- Już...! Nie wierzę, aby lepiej było,
i nie sadzić sobie już tej wiary – dzieciom...
Po co się kłócić?

PROGRAM NAUCZANIA
HISTORIA LITERATURY

Z ARKUSZA

Z REPETYTORIUM

POZYTYWIZM W POLSCE

Na kształt polskiego pozytywizmu wpłynęły klęska powstania styczniowego oraz cdyk twórczości wyłogów wydany przez cara Aleksandra II w 1864 r. Upadek powstania wzmacnił potrzebę obalenia innej niż zryw niepodległościowy drogi do odzyskania niepodległości. Uważano, że wywołanie zmiany ekonomicznej, migracji chłopów do miast i prępy rozwój przemysłu. Te wydarzenia wpłynęły na ukształtowanie programu polskich pozytywistów, którzy za cel obrali sobie zbudowanie w Polsce nowoczesnego społeczeństwa. Swoje idee propagowali poprzez zarówno literaturę, jak i działalność publicystyczną na łamach takich gazet, jak „Kurier Warszawski”, „Przegląd Tygodniowy”, „Ajym”, „Tygodnik Ilustrowany”. Na uwagę zasługuje obecność w życiu literackim kobiet – pisarek, Maria Konopnicka, Eliza Orzeszkowa to obok Bolesława Prusa (właśc. Aleksandra Głowackiego) i Henryka Sienkiewicza najważniejsze postaci polskiego pozytywizmu.

Hasła polskiego pozytywizmu:

- praca organiczna – działania na rzecz harmonijnego rozwoju gospodarczego kraju;
- praca o podstaw – pomoc najbardziej poszkodowanym (najbiedniejszym, najmniej wykształconym) warstwom społecznym;
- emancypacja kobiet – dążenie do równoprawności kobiet, przede wszystkim poprzez dostęp do edukacji wyższej i miejsce na rynku pracy;
- asymilacja Żydów – próba integracji mniejszości żydowskiej z polskim społeczeństwem.

ROMANTYCZNOŚĆ I INNE BALLADY

ZADANIE 1.

Następujące fragmenty poematów opisa kłopoty i rozmyślenia, powołując się na tematykę prasy i literatury (jednym z bohaterów wierszy jest Karłowicz). Z fragmentów tego utworu (1) dobrać i nazwać temat, (2) dobrać i nazwać postać i wyrazić swój wykład wiersza obojętnie. Napisz wykład w wierszu (3) i wierszu (4) obojętnie.

Przyjść mi może dla powity polski młody człowiek, w ten dzień rozmyślenia młodym do przysięgi.
Przyjść mi może dla powity polski młody człowiek, w ten dzień rozmyślenia młodym do przysięgi.
Przyjść mi może dla powity polski młody człowiek, w ten dzień rozmyślenia młodym do przysięgi.
Przyjść mi może dla powity polski młody człowiek, w ten dzień rozmyślenia młodym do przysięgi.
Przyjść mi może dla powity polski młody człowiek, w ten dzień rozmyślenia młodym do przysięgi.
Przyjść mi może dla powity polski młody człowiek, w ten dzień rozmyślenia młodym do przysięgi.
Przyjść mi może dla powity polski młody człowiek, w ten dzień rozmyślenia młodym do przysięgi.
Przyjść mi może dla powity polski młody człowiek, w ten dzień rozmyślenia młodym do przysięgi.
Przyjść mi może dla powity polski młody człowiek, w ten dzień rozmyślenia młodym do przysięgi.
Przyjść mi może dla powity polski młody człowiek, w ten dzień rozmyślenia młodym do przysięgi.

temat	Kłopoty...	temat	Kłopoty...
postać	Kłopoty...	postać	Kłopoty...
temat	Kłopoty...	temat	Kłopoty...
postać	Kłopoty...	postać	Kłopoty...

Przyjść mi może dla powity polski młody człowiek, w ten dzień rozmyślenia młodym do przysięgi.

Przyjść mi może dla powity polski młody człowiek, w ten dzień rozmyślenia młodym do przysięgi.

Przyjść mi może dla powity polski młody człowiek, w ten dzień rozmyślenia młodym do przysięgi.

Przyjść mi może dla powity polski młody człowiek, w ten dzień rozmyślenia młodym do przysięgi.

Przyjść mi może dla powity polski młody człowiek, w ten dzień rozmyślenia młodym do przysięgi.

Przyjść mi może dla powity polski młody człowiek, w ten dzień rozmyślenia młodym do przysięgi.

Przyjść mi może dla powity polski młody człowiek, w ten dzień rozmyślenia młodym do przysięgi.

Przyjść mi może dla powity polski młody człowiek, w ten dzień rozmyślenia młodym do przysięgi.

Przyjść mi może dla powity polski młody człowiek, w ten dzień rozmyślenia młodym do przysięgi.

Przyjść mi może dla powity polski młody człowiek, w ten dzień rozmyślenia młodym do przysięgi.

Przyjść mi może dla powity polski młody człowiek, w ten dzień rozmyślenia młodym do przysięgi.

Przyjść mi może dla powity polski młody człowiek, w ten dzień rozmyślenia młodym do przysięgi.

Przyjść mi może dla powity polski młody człowiek, w ten dzień rozmyślenia młodym do przysięgi.

Przyjść mi może dla powity polski młody człowiek, w ten dzień rozmyślenia młodym do przysięgi.

Przyjść mi może dla powity polski młody człowiek, w ten dzień rozmyślenia młodym do przysięgi.

Przyjść mi może dla powity polski młody człowiek, w ten dzień rozmyślenia młodym do przysięgi.

Przyjść mi może dla powity polski młody człowiek, w ten dzień rozmyślenia młodym do przysięgi.

Przyjść mi może dla powity polski młody człowiek, w ten dzień rozmyślenia młodym do przysięgi.

Przyjść mi może dla powity polski młody człowiek, w ten dzień rozmyślenia młodym do przysięgi.

Przyjść mi może dla powity polski młody człowiek, w ten dzień rozmyślenia młodym do przysięgi.

Przyjść mi może dla powity polski młody człowiek, w ten dzień rozmyślenia młodym do przysięgi.

Przyjść mi może dla powity polski młody człowiek, w ten dzień rozmyślenia młodym do przysięgi.

Przyjść mi może dla powity polski młody człowiek, w ten dzień rozmyślenia młodym do przysięgi.

Przyjść mi może dla powity polski młody człowiek, w ten dzień rozmyślenia młodym do przysięgi.

Z ZADAŃ

TEST HISTORYCZNOLITERACKI

matura z maja 2023 r., a REPETYTORIUM i ZADANIA

Z ARKUSZA 2023

Zadanie 14. (8-2)

Przeczytaj fragment *Wesela* Stanisława Wyspiańskiego oraz zapoznaj się z plakatem, którego autorem jest Piotr Kunce.

Tekst 1.

Stanisław Wyspiański
Wesele

AKT III

SCENA 19

Poprzedni, Gospodarz

[...]

CZEPIEC

Złazicie się, poki ciążę,
byłwa! byli rzeźi z was,
a nie stojcie jak te drzy
albo kpy!¹
co kto ma, do ręki brał,
na podwórzu wyjął i stał;
tam już ludzie som?²
co sie sami reiom;
chłopi, taki! A chłopi, taki!

POETA

— Jakis znak.

GOSPODARZ

Jakis znak!

CZEPIEC

Panowie, jakieście som,
jeżi nie pójście z nami,
to my na was — i z kosiakmi!

GOSPODARZ

Wy, a jako — ?

POETA

Wieszci, kto my?!

Co wy o nas wiecie — nie.

CZEPIEC

O, pon, widno, niewidomy;
widać, że nie znaćie nas.

PAN MŁODY

Widzę, żeście krali takomy;
jeno? że na krew nie cżas.

Stanisław Wyspiański, *Wesele*, Wrocław

Tekst 2.

Piotr Kunce

www.artandculture.google.com

Czy na plakacie przedstawiono taką samą relację między inteligencją a chłopami, jaką ukazano w *Weselu*? Uzasadnij odpowiedź, odwołując się do plakatu i do podanego fragmentu *Wesela* albo do całego dramatu Stanisława Wyspiańskiego.

Z REPETYTORIUM

Rozłam polskiego społeczeństwa

Autor charakteryzuje w dramacie dwie grupy – chłopów i inteligencję o szlacheckim rodowodzie. Chłopów ukazuje jako silnych, męczyh, aktywnych, z zapalem i chęcią do walki – cechami, których brakuje zubożałym inteligentom. Autor podkreśla zainteresowanie sprawami politycznymi i świadomość narodową chłopów. Z drugiej jednak strony wskazuje ich wady: pijaństwo, skłonność do bijatyk, porywczność, upór i zapalczywość. Grupa ta potrzebuje mądrego przywództwa, które powie zapewnić inteligencja. Jej przedstawiciele, pamiętając o rabacji galicyjskiej z 1846, boją się chłopów, traktując ich z rezerwą; wynika nie tylko z niechęci, lecz także z poczucia wyższości. Ich zainteresowanie w

ZADANIE 22.

Na podstawie obrazów Jacek Malczewski wykonał obraz *Wesele*, który ukazuje podziw, rozczarowanie, czy też inną reakcję na *Weselu* Stanisława Wyspiańskiego. Wyjaśnij, jak autor obrazu wyraża swoje

© Jan Malczewski, *Wesele*, przedruk, Instytut Kultury, 2017, 2018, 2019

© Jan Malczewski, *Wesele*, przedruk, Instytut Kultury, 2017, 2018, 2019

© Jan Malczewski, *Wesele*, przedruk, Instytut Kultury, 2017, 2018, 2019

zadanie
o podobnej
konstrukcji
polecenia

Z ZADAŃ

TEST HISTORYCZNOLITERACKI

matura z maja 2023 r., a REPETYTORIUM i ZADANIA

Z ARKUSZA 2023

ZADANIE 33.

Przeczytaj sonet *Pielgrzym* i wykonaj polecenia.

U stóp moich kraina dostatków i krasy,
Nad głową niebo jasne, obok piękne lice;
Dlaczegoż stąd ucieka serce w okolice
Dalekie, i – niestety! jeszcze dalsze czasy?

Litwo! piał mi wdzięczniej twe szumiące las
Niż słowiki Bajdaru*, Salhiry** dziewczęce;
I weselszy deptałem twoje trzęsawice***
Niż rubinowe morwy, złote ananasy.
Tak daleki! tak różna wabię mieniąca!
Dlaczegoż roztargniony wzdycham bez ustanku
Do tej, którą kochałem w dni moich poranku?

Ona w lubej dziedzinie, która mi odjęta,
Gdzie jej wszystko o wiernym powiada kochanku;
Depcząc świeże me ślady czyż o mnie pamięta?

Adam Mickiewicz, *Pielgrzym*

* Bajdar – dolina w Górach Krymskich,

** Salhira – rzeka, *** trzęsawice – bagna

Zadanie 15. (0–1)

Wybierz jeden z poniższych tytułów części *Przedwiośnia*:

- *Szklane domy*
- *Wiatr od Wschodu*.

Wyjaśnij sens wybranego tytułu na podstawie znajomości powieści Stefana Żeromskiego.

Tytuł części:

Wyjaśnienie sensu tytułu części:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

a) Wskaż, jaką funkcję pełni tytuł utworu. Wyjaśnij jego znaczenie.

b) Udowodnij, że podmiot liryczny jest wrażliwy na piękno swojego obrazu.

c) Spośród licznych synonimów słowa „podróżny” pochodzących ze *Słownika wyrazów bliskoznacznych* wybierz dwa, których można by użyć w stosunku do podmiotu lirycznego *Sonetów krymskich*:

globtroter, łazik, obieżyświat, podróżnik, powsinoga, tramp, tulacz, turysta, wagabunda, wędrowiec, wędrownik, włóczykij, globtroterski, pieszy, podróżniczy, rekreacyjny, turystyczny, wakacyjny, wędrowny, wycieczkowy, pasażer, przejezdny, uczestnik ruchu drogowego, współpodróżny, zamieszcowy, autostopowicz, gapowicz, współpasażer

Projekty odrodzonego państwa

Przedwiośnie to ważny głos w dyskusji nad kształtem nowego niepodległego państwa. Żeromski skonfrontował Cezarego z trzema wizjami Polski: utopijną wizją szklanych domów jego ojca, Seweryna Baryki; idealistycznym programem, ale podpartym realistycznym planem **powolnych reform** Szymona Gajowca oraz **rewolucyjną koncepcją** Antoniego Łulka. Pisarz starał się zachować obiektywizm, **każdą z idei poddając krytyce** i nie utożsamiając się jednoznacznie z żadną z nich (choć część własnych poglądów powiązał z ideą powolnych reform Szymona Gajowca). Autor nie dawał prostych recept na problemy świeżo ukształtowanego państwa, ale podkreślał **wagę ozdrowienia i odbudowy kraju** w duchu sprawiedliwości społecznej. **Tytuł utworu nawiązuje więc metaforycznie do sytuacji Polski po 1918 r.**, która – jak zamaznięta ziemia przed wiosną – wymagała wysiłku i pracy, by wydać w przyszłości obfity plon.

Cytat: „Polsce trzeba na gwałt wielkiej idei! Niech to będzie reforma rolna, stworzenie nowych przemysłów, jakiegokolwiek czyn wielki, którym ludzie mogliby oddychać jak powietrzem. Tu jest zaduch. Był tego wielkiego państwa, tej złotej ojczyzny, tego świętego słowa, za które umierali męczennicy, był Polski – za ideę! Waszą ideą jest stare hasło niedołęgów, którzy Polskę przełajdaczili: «jakoś to będzie»!”
(Cezary Baryka)

TEST HISTORYCZNOLITERACKI

matura z maja 2023 r., a REPETYTORIUM i ZADANIA

Zadanie 16.1. (0-1)

Spośród podanych określeń (A-D) wybierz to, które charakteryzuje nowomowę stworzoną w państwie opisanym w powieści *Rok 1984* George'a Orwella. Zaznacz właściwą odpowiedź.

- A. zwiększanie liczby wyrazów nacechowanych emocjonalnie
- B. ograniczanie liczby wyrazów bliskoznacznych
- C. stosowanie wyrazów metaforycznych
- D. nadużywanie czasowników

Z ARKUSZA 2023

Zadanie 16.2. (0-1)

Na podstawie powieści *Rok 1984* George'a Orwella wyjaśnij, czemu służyło stworzenie nowomowy.

ZADANIE 20. ①

W państwie Wielkiego Brata dokonywano zmian w języku, wprowadzając nowomowę. Na podstawie wskazanych przykładów z powieści ustal, jaki był cel tych zabiegów.

- My niszczymy słowa. Setkami, i to dzień w dzień! Redukujemy język, plewiny ze „wszystkiego, co zbędne”.
- Usuwanie nie tylko synonimów, lecz także wyrazy przeciwstawne.
- Nie będzie przysłówka zły, wystarczy bezdobry.
- Zamiast wspaniały, znakomity, wystarczy plusdobry.
- Z czasem pojęcie dobra i zła ograniczy się do zaledwie sześciu słów, a naprawdę do jednego.
- Każde pojęcie da się wyrazić wyłącznie przez jedno słowo o ściśle określonym znaczeniu, natomiast wszystkie znaczenia uboczne zostaną wymażane i zapomniane.
- Z roku na rok będzie coraz mniej słów i coraz węższy zakres świadomości.
- Zniknie pojęcie wolności.
- Zostaną tylko słowa niezbędne w życiu codziennym, które będą służyły „do wyrażania prostych, nieabstrakcyjnych myśli”.
- Zbiór B nowego słownika będzie się składał z wyrazów utworzonych tylko do celów politycznych, aby „miały również wywierać odpowiedni wpływ na umysłowość ich użytkowników”.
- Usunięto takie wyrazy jak na przykład honor, sprawiedliwość, moralność, demokracja, wiedza, religia.

George Orwell, *Rok 1984*

TREŚĆ:

Akcja powieści rozgrywa się w Londynie (stolicy fikcyjnego państwa – Oceanii) w 1984 r. (dla pisarza była to przyszłość). Życie jego obywateli podporządkowane było władzy autorytarnego państwa i woli Wielkiego Brata. Przełożyło się to nawet na język – nowomowę, który przybrała sztuczna propagandowa forma, by obywatele nie mogli wyrażać swoich poglądów, zwłaszcza krytycznych wobec władzy. Miało ich to chronić przed myślozbrodniami – właśnie takimi sztucznymi słowami nazywano przejawy samodzielnego myślenia. Bohaterem historii jest Winston Smith, pracownik Ministerstwa Prawdy, który buntował się przeciwko systemowi:

walka się skończyła. Odniósł zwycięstwo nad samym sobą. Kochał Wielkiego Brata”.

PROBLEMATYKA:

Powieść Orwella jest antyutopią, przedstawiającą negatywny obraz społeczeństwa przyszłości, oraz dystopią, prezentującą niezwykle negatywny, ale prawdopodobny i wewnętrznie logiczny obraz przyszłości. Krytyce w utworze zostaje poddany system totalitarny, komunistyczny, którego niszczący wpływ poznał autor osobiście, gdy relacjonował jako dziennikarz wojnę domową w Hiszpanii w 1936 r. W perspektywie tragicznych wydarzeń II wojny światowej powieść nabrała charakteru swojej proroczej wizji. Uniwersalne przesłanie *Roku 1984* jest jednak jeszcze szersze. Losy jednostki poddawanej bezustannej kontroli i inwigilacji to również problem współczesnego społeczeństwa doby telefonów komórkowych, mediów społecznościowych i Internetu.

MOTYWY:

Władza, państwo, zniewolenie, bunt.

zadanie
z podobnym
poleceniem

Z REPETYTORIUM

JĘZYK POLSKI W UŻYCIU

TEST HISTORYCZNOLITERACKI 2023/2024

PODSUMOWANIE

- **Udzielaj odpowiedzi** poprawnych merytorycznie.
- **Bądź** precyzyjny(a) i jednoznaczny(a).
- Jasno **wyrażaj swoje myśli**.
- **Zadbaj o zapis** (ortografię i interpunkcję).

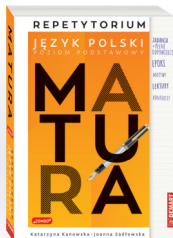
UWAGA!

W zasadach oceniania określono zakres wymaganej odpowiedzi: niezbędne elementy odpowiedzi i związki między nimi, ALE przykładowe rozwiązania zadań otwartych NIE SĄ wzorcem oczekiwanych sformułowań. **Akceptowane są wszystkie odpowiedzi merytorycznie poprawne i spełniające warunki zadania – również te nieprzewidziane jako przykładowe odpowiedzi w zasadach oceniania.**

Katarzyna Kanowska, Joanna Sadłowska

Następne spotkania z uczniami przewidujemy
w czwartki o godz. 18.30 w dniach:

16 listopada 2023 r., 14 grudnia 2023 r.

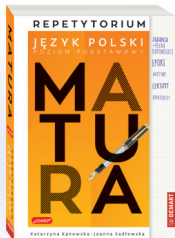
MATURA z DEMARTEM
JĘZYK POLSKI

PROMOCYJNE WARUNKI ZAKUPU

www.demart.com.pl

przygotowaliśmy dla Państwa specjalny **kod rabatowy**,
który **obniży ceny** tych tytułów **aż o 30%**!

Kod rabatowy: **MATURA30** – ważny do 30 października 2023 r.

Darmowa dostawa zamówień
o wartości powyżej 50 zł!
Cena książek bez rabatu:
44,90 zł szt.

MATURA z DEMARTEM
JĘZYK POLSKI

**ZESTAW DLA
MATURZYSTY
poziom
podstawowy**

DEMART SA

KONTAKT:

Karolina Woluch

e-mail: karolina.woluch@demart.com.pl

tel. +48 500 039 423

ul. Poczty Gdańskiej 22a

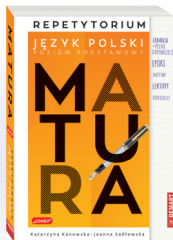
02-495 Warszawa

www.demart.com.pl

Katarzyna Kanowska, Joanna Sadłowska

DZIĘKUJEMY I ZAPRASZAMY
ponownie

16 listopada 2023 r.

MATURA z DEMARTEM
JĘZYK POLSKI